

**Social- og
Boligstyrelsen**

Familiehuse - en let adgang for småbørnsfamilier og kommende forældre til tidlig og sammen- hængende støtte

**Inspiration og tværfagligt grundlag for
udvikling af familiehuse**

November 2024

Viden til gavn

Indhold

Forord	3
1. Indledning.....	4
2. Et familiehus – hvad er det?	5
Familiehusets målgruppe.....	6
Et fysisk hus eller en familielignende organisering?.....	6
Tilbud i familiehuse	9
Et samarbejde mellem mange aktører	10
3. Tværfagligt grundlag sætter retning for arbejdet	11
Værdigrundlag	12
Faglige kernelementer	14
Organisatoriske forudsætninger	33
4. Dokumentation og opfølgning på indsatser og forløb.....	35
5. Rammer og muligheder i lovgivningen for tværfagligt samarbejde.....	41
6. Tre familiers vej til hjælp via familiehuset.....	44
Case 1: Unge kommende forældre	45
Case 2: Forældre i udfordrende skilsmisse	47
Case 3: Enlig mor uden netværk.....	49
7. Referenceliste	51

Publikationen er udgivet af:

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00
E-mail: info@sbst.dk
www.sbst.dk

Rapporten er tilgængelig på Social- og Boligstyrelsens
hjemmeside www.sbst.dk

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse af kilde.

ISBN: 978-87-94371-85-8

Udgivet november 2024

Forord

Alle børn har ret til en god start på livet. Og selv om alle forældre ønsker at give deres barn netop dette, kan det for mange også være en overvældende tid, når man bliver forældre.

Nogle småbørnsfamilier og kommende forældre har behov for ekstra støtte og vejledning til at skabe gode forudsætninger for, at både barnet og familien kan trives. Hvis der er risiko for eller tidlige tegn på mistrivsel hos barnet eller et begyndende negativt samspil i familien, kan en tidlig indsats øge sandsynligheden for at afhjælpe eller vende en negativ udvikling, før problemerne vokser sig store. Forskning peger på, at uligheder og forskelle i udviklingsmuligheder tidligt i barndommen har store konsekvenser for barnet gennem hele livet.

Reformen Børnene Først understøtter udbredelsen af familiehuse i hele landet, som skal styrke den tidlige og forebyggende indsats til kommende forældre og familier med børn i alderen 0-6 år. Familiehuse skal være en let adgang til tidlig og sammenhængende støtte for sårbare småbørnsforældre og kommende forældre, der er usikre på forælderrollen eller måske ikke selv har gode rollemodeller at spejle sig i.

Som kommende eller ny familie med flere sammenhængende problemstillinger kan det være afgørende med en let adgang til tidlig hjælp og støtte fra flere fagligheder i familievenlige rammer. Familiehuse skal bidrage til, at familierne oplever sammenhæng mellem de indsatser og tilbud, de får, på tværs af bl.a. sundhedsområdet, dagtilbudsområdet, socialområdet, beskæftigelsesområdet og det frivillige område.

Dette materiale beskriver en tværfaglig retning for arbejdet med at udvikle familiehuse med henblik på at understøtte god kvalitet i den tidlige og forebyggende indsats til småbørnsfamilier og kommende forældre. Materialet giver desuden praksisnær inspiration til, hvordan kommuner i samarbejde med aktører fra region og civilsamfund konkret kan arbejde med forskellige elementer i indsatsen.

Materialet er udviklet med sparring fra en referencegruppe med repræsentanter fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Sundhedsstyrelsen, Center for Frivilligt Socialt Arbejde samt Esbjerg Kommune og Ringsted Kommune.

Derudover har en række kommuner bidraget med eksempler fra deres praksis med at udvikle familiehuse.

Stor tak til alle bidragsydere – og god fornøjelse med arbejdet med at udvikle familiehuse!

Jakob Lynge Lind

Vicedirektør, Social- og Boligstyrelsen

1. Indledning

Som en del af den politiske aftale om Børnene Først (2022) understøtter Social- og Boligstyrelsen kommuner i arbejdet med at etablere og udvikle familiehuse på svangre- og småbørnsområdet. Formålet er at styrke den tidlige forebyggende indsats til kommende forældre og familier med børn i alderen 0-6 år. Familiehuse skal være en let adgang til tidlig og sammenhængende hjælp og støtte.

Dette materiale beskriver *et tværfagligt grundlag for udviklingen af familiehuse* og sætter en retning for, hvordan kommuner i samarbejde med aktører fra region og civilsamfund kan være med til at sikre god kvalitet i indsatsen. Formålet er at bidrage med både faglig og praksisnær inspiration til udviklingsarbejdet.

Materialet henvender sig til ledelse og fagprofessionelle i kommuner, der arbejder med tidlig forebyggende indsats til målgruppen, fx inden for sundhedspleje, dagtilbud, PPR, myndighed i familieafdelingen og sociale tilbud til familierne. Herudover henvender det sig også mere bredt til andre faggrupper og aktører, som indgår i det tværgående samarbejde omkring familiehuse. Det kan være på job- og uddannelsesområdet eller i svangreomsorgen, fx jordemødre eller civilsamfundsaktører med tilbud på området.

Det tværfaglige grundlag beskriver de centrale værdier, som bør være gennemgående i arbejdet, og de organisatoriske forudsætninger, som er vigtige for at udvikle indsatsen. Det indeholder desuden centrale kernelementer i den faglige støtte til familierne.

Derudover er det tværfaglige grundlag suppleret af en række praksiseksempler og konkret inspiration til arbejdet med at (videre)udvikle familiehuse.¹

Det tværfaglige grundlag bygger på en bred forståelse af familiehuse. Der kan være tale om et fysisk hus med én indgang. Der kan også være tale om en organisering, som skaber en samlet og let adgang til forskellige relevante tilbud for familien, men hvor tilbudene er fordelt på flere matrikler.

Læsevejledning

Kapitel 2 beskriver formålet med et familiehus, målgruppen, relevante tilbud og indsatser samt de aktører, som potentielt set indgår i samarbejdet.

I kapitel 3 beskrives det tværfaglige grundlag for arbejdet med familiehuse, som bl.a. omhandler grundlæggende værdier for arbejdet, en række organisatoriske forudsætninger samt faglige kernelementer i støtten til familierne. Denne del af materialet sætter en overordnet retning for det tværgående arbejde med at udvikle familiehuse og giver samtidig eksempler på, hvordan der kan arbejdes med forskellige elementer i praksis. Nogle eksempler omhandler konkrete indsatser og tilbud til familierne i regi af familiehuse, mens andre beskriver mere strategiske eller organisatoriske tiltag, som understøtter udviklingen af familiehuse som helhed.

Kapitel 4 sætter fokus på arbejdet med dokumentation, og hvordan en datainformeret tilgang både kan være med til at kvalificere udviklingen af tilbud og indsatser i familiehuse og vise, om familiehuse gør den ønskede forskel for brugerne.

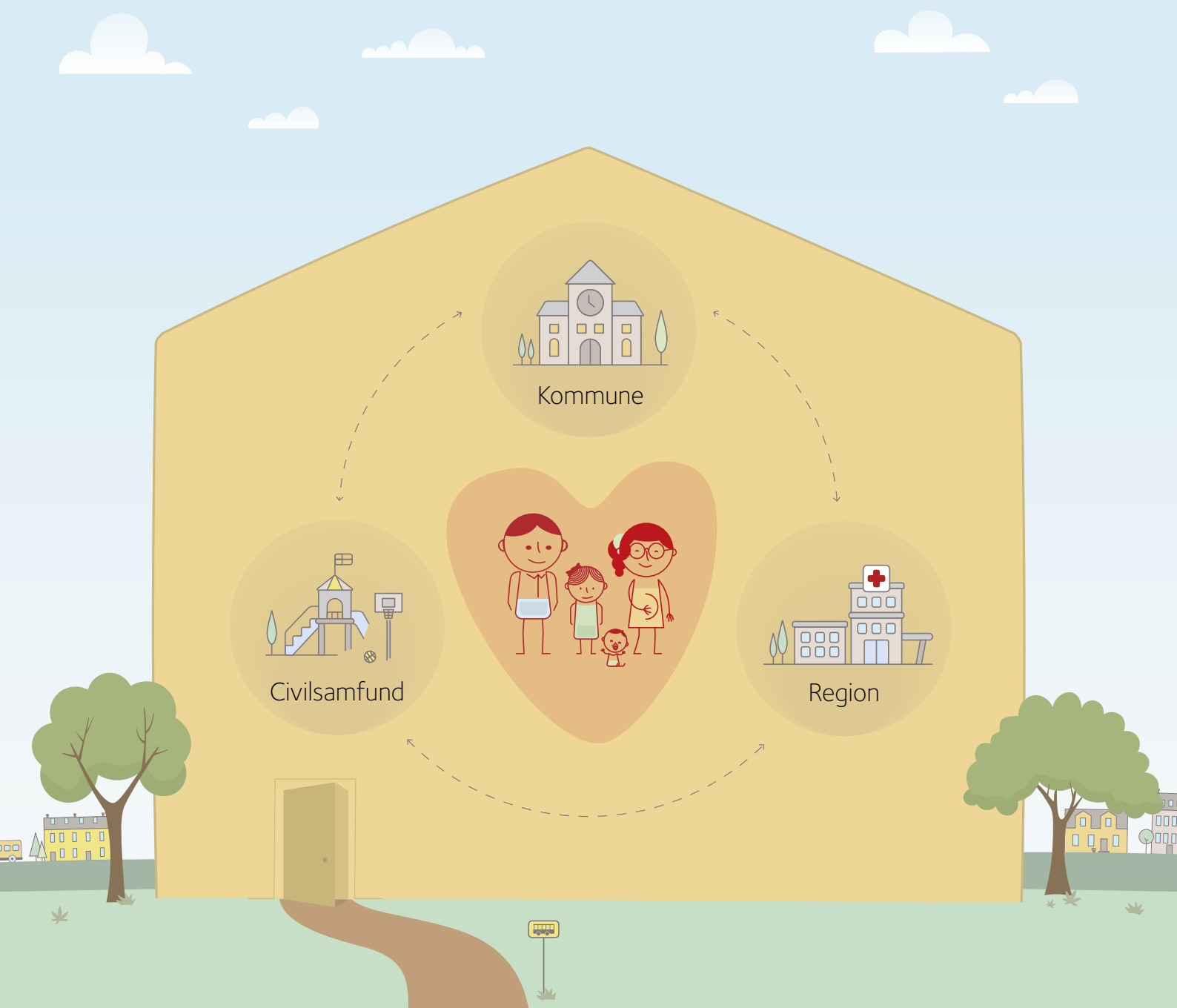
Kapitel 5 omhandler det tværgående samarbejde på svangre- og småbørnsområdet, som foregår i mange faglige arenaer og på tværs af sektorer og lovgivninger. Afsnittet sætter især fokus på det lovgivningsmæssige mulighedsrum i et tværgående samarbejde, der understøtter familiernes ønsker og behov bedst muligt.

I kapitel 6 beskrives tre cases, der illustrerer, hvordan småbørnsfamilier og kommende forældre i forskellige livssituationer får hjælp og støtte til at løse deres udfordringer i regi af et familiehus. Casene beskriver familiernes møde med forskellige fagpersoner og aktører og illustrerer, hvordan det tværgående samarbejde er med til at skabe sammenhæng for familierne. Via en række tilhørende refleksionsspørgsmål kan casebeskrivelserne bidrage til fælles refleksion og læring hos fagprofessionelle, der arbejder med målgruppen.

¹ De praksiseksempler, der indgår i materialet, er indsamlet i foråret 2024 blandt kommuner, der indgår i Social- og Boligstyrelsens netværk om familiehuse. Der er ikke foretaget en systematisk indsamling, så de valgte eksempler er ikke udtryk for en dækkende beskrivelse af praksis på området.

2. Et familiehus – hvad er det?

Familiehus på svangre- og småbørnsområdet har til formål at styrke den tidlige og forebyggende indsats til småbørnsfamilier og kommende forældre. Familiehusene bygger på et tværgående samarbejde mellem kommune, region og civilsamfund, hvor de relevante aktører koordinerer og samtænkter deres tilbud på en måde, der skaber en let adgang til tidlig, sammenhængende og relevant støtte for familien.

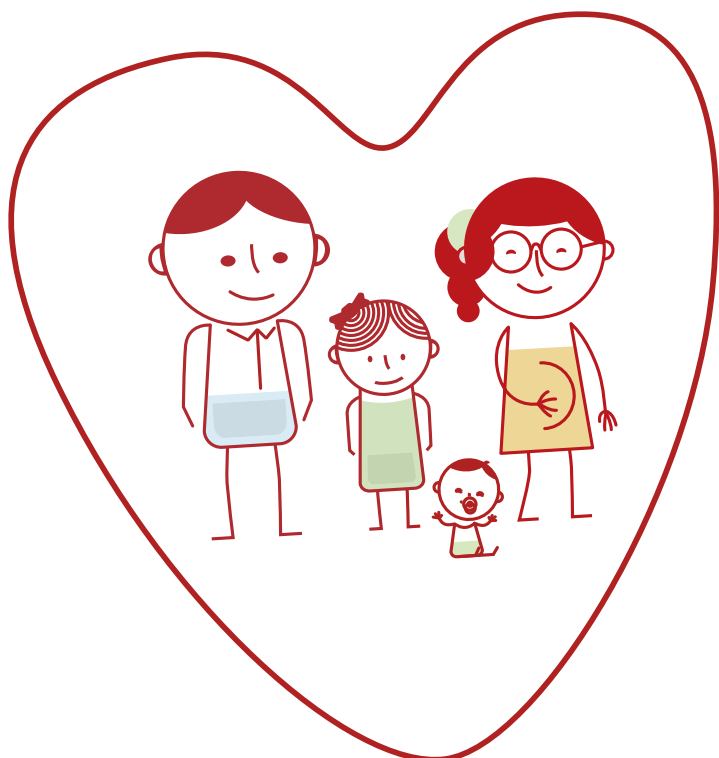
Familiehusets målgruppe

Familiehuset henvender sig til kommende forældre og familier med børn i alderen 0-6 år.

Alle småbørnsfamilier og kommende forældre kan komme i en sårbar situation, hvor de har behov for ekstra støtte og vejledning i forældrerollen eller i forhold til et barn, der måske er i begyndende mistvivl eller risiko for at komme det.

Den sårbare situation kan dække over en række forskellige tilstande og forhold, som hver især eller tilsammen påvirker barnets eller familiens trivsel. Det kan være en længerevarende tilstand eller en pludseligt opstået og kortvarig problematik.

Det kan være (kommende) forældre, som føler sig usikre eller udfordrede i forældrerollen, fx fordi de har haft en belastet barndom eller mangler gode rollemodeller. Det kan også være forældre til et barn med funktionsnedsættelse. Andre eksempler kan være forældre, der har sparsomt netværk, forældre med perinatal reaktion, udfordringer med samspejlet i familien, skilsmisse, arbejdsløshed eller pludseligt opstået sygdom eller dødsfald i den nærmeste familie.

Et fysisk hus eller en familie-lignende organisering?

Det er forskelligt, hvordan man som kommune organiserer og samarbejder om de tidligt forebyggende indsatser. Indsatsen kan være samlet i et fysisk familiehus, hvor aktører fra forskellige områder og sektorer møder familierne. Det kan også være en fælles organisatorisk indgang, hvor støtten koordineres på tværs af aktører og sektorer, men hvor indsatser og aktiviteter ikke er fysisk samlet ét sted. Det kan fx være, at familiehuset organiserer forskellige tilbud, der understøtter en let adgang for familierne i deres hverdag, fx via dagtilbud eller det lokale bibliotek.

Uanset hvilken form for indgang til familiehuset familierne møder, er det centrale formål at give adgang til lettilgængelige, relevante og sammenhængende tilbud på tværs af kommune, region og civilsamfund.

Familiehuset rummer både generelle og åbne forebyggende tilbud og aktiviteter samt mere målrettede indsatser. Familiehuset skal medvirke til, at småbørnsfamilier og kommende forældre, der benytter familiehuset, får adgang til og kan skifte mellem forskellige forebyggende tilbud afhængigt af behov.

Det kan være forskelligt, hvilke tilbud familiehuset giver adgang til, og hvordan sammenhængen til andre indsatser og tilbud er organiseret. Nogle familiehuset har udelukkende indsatser og åbne tilbud, der ikke kræver visitation, mens andre også har visiterede støttende indsatser, fx efter barnets lov. Det er dog under alle omstændigheder vigtigt, at familierne oplever overgangen til supplerende støttende indsatser som smidig og sammenhængende.

Familiehuset skal derfor sammen med de relevante samarbejdspartnere have særligt blik for opgaven med at koordinere og samtænke de forskellige tilbud og støttemuligheder, så familien oplever sammenhæng og kan modtage forskellige indsatser, hvis der er behov for det. Fx kan en tidlig støtte fra en frivillig forening vise sig at være utilstrækkelig, og familien skal i familiehuset hjælpes til en mere specialiseret støtte. Ligeledes kan en målrettet indsats have opfyldt sit formål for familien, og familiens indsats kan derfor ophøre eller ændres til lokalt forankrede aktiviteter med fokus på netværk og fællesskab.

Familiernes Hus i Vordingborg Kommune – et fysisk familiehus

Vordingborg Kommune har etableret Familiernes Hus med det formål at skabe en lettilgængelig fysisk indgang, hvor småbørnsfamilier og kommende forældre selv kan henvende sig og få råd og vejledning samt netværksskabende aktiviteter, der kan støtte dem til en bedre hverdag som familie. Der er fokus på at styrke brugernes handle- og forældrekompetencer, så de selv oplever sig mere kompetente efter endt rådgivning eller forløb i huset.

Huset er indrettet med vægt på en hjemlig og imødekommende stemning, hvor man føler sig velkommen. Der er bl.a. flere samtalerum, et ammerum, et fællesareal med køkken samt et stort mødelokale med udgang til haven. Rummene komplementerer de forskellige aktiviteter, som Familiernes Hus tilbyder, og kan udnyttes fleksibelt, ved at møbler flyttes rundt, alt efter hvad aktiviteterne kræver.

Huset er bemanded med en fuldtidsprojektleder, der har sin daglige gang i huset. Desuden er der tilknyttet fem sundhedsplejersker, to familiebehandlere og en socialrådgiver, som ikke arbejder fuld tid i familiehuset, men supplerer hinanden i forhold til at starte aktiviteter op for forskellige målgrupper på forskellige tidspunkter. Desuden deltager en pædagogisk konsulent fra dagtilbudsområdet i netværkssparring og dialogmøder i regi af gravid-, spæd- og småbørnsteam, som afholdes i huset.

Medarbejderne i Familiernes Hus er organiseret forskelligt i kommunen med forskellige ledere og chefer. Derfor har en stærk ledelsesmæssig koordinering fra starten været afgørende for at skabe en fælles tværfaglig indsats, der imødekommer de forskellige faglige mål for arbejdet i huset.

Tilbud i Familiernes Hus i Vordingborg Kommune:

- Åben konsultation ved sundhedsplejerske to gange om ugen
- Åben anonym rådgivning ved familiebehandler to gange om ugen
- Ammerådgivning
- Ammeforberedelseskursus
- Opstart af mødregrupper
- Forskellige gruppeforløb – Tryghedscirklen, præmaturgruppe
- Tværfaglige dialogmøder med familien omkring børn, der endnu ikke er i dagtilbud
- Yogaforløb for mor/barn
- Yoga for gravide
- Home-Start-introduktionskurser og arrangementer
- Temacaféer målrettet forældre med børn 3-6 år.

Familiehuset Tryk Start i Skive Kommune – en organisering

I Familiehuset Tryk Start i Skive Kommune kan småbørnsfamilier og kommende forældre få tværfaglig støtte og vejledning samt en let og samlet adgang til en hurtig og koordineret indsats, når behovet opstår. Det kan fx være forældre, der er usikre på eller er udfordret i forælderrollen, har en psykisk sårbarhed, udfordringer i parforholdet, som påvirker børnene, eller som har et sparsomt netværk.

Formålet er, at småbørnsfamilier og kommende forældre, der oplever en midlertidig nedgang i trivsel, kan få hurtig og målrettet støtte samt redskaber til at kunne klare sig selv, så der forhåbentlig ikke bliver behov for yderligere støtte.

Indgangen til Familiehuset er organisatorisk koblet til det forebyggende tilbud "Tidlig Forebyggelse," der tilbyder hurtige og målrettede tilbud gennem korte forløb fra kommunens fagpersoner eller samarbejdspartnere. Familierne kan henvende sig telefonisk eller via en formular på hjemmesiden.

Familiehuset består af en tværfaglig koordinationsgruppe, der fungerer som en samlet indgang for familierne samt som en sparringsmulighed for fagpersoner på området. Gruppen består af fagpersoner fra sundhedsplejen, social myndighed, Børne-, Unge- og Familiecenter Skive, Tidlig Forebyggelse samt øvrige relevante samarbejdspartnere, fx PPR-psykologer, som inddrages ad hoc. Desuden er der fokus på at skabe et tæt samarbejde med dagtilbudsrådet og civilsamfundet.

Familierne kan få op til fem sessioner uden visitation. Det kan fx være en samtalebaseret indsats med sundhedsplejerske, socialrådgiver, familiebehandler, psykolog eller en anden relevant faglighed fra Familieafdelingen. Indsatsen kan også gå på tværs, så fx sundhedsplejerske og familiebehandler yder indsatsen sammen.

Familiehuset koordinerer og samarbejder også i forhold til graviditetsbesøg, besøg ved sundhedsplejerske, jordemodertilbud, praktiserende læge, COS-P-gruppeforløb og Marte Meo-forløb, spæd- og småbørnsteamet samt frivillige tilbud i kommunen.

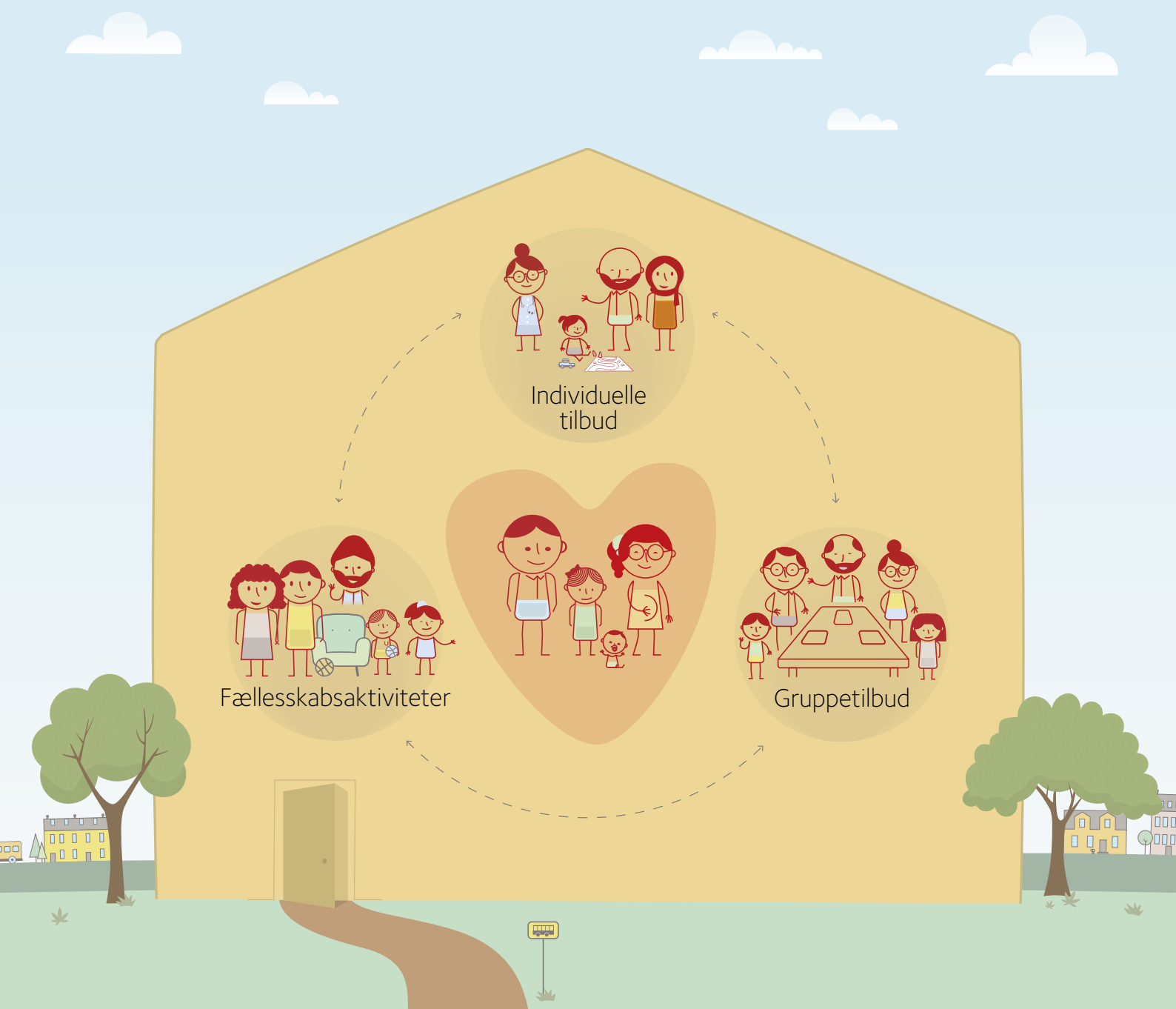

Tilbud i familiehuse

Uanset hvordan familiens adgang til familiehuset er organiseret, skal familiehuset være en indgang til både åbne og universelle forebyggende tilbud og mere målrettede indsatser. De universelle tilbud kan fx være jordemoderkonsultation og tilbud ved sundhedsplejen til alle gravide og småbørnsforældre som fx åbent hus-arrangementer, mødre-, fædre- og forældregrupper og forældrekurser til førstegangsførelse. De åbne tilbud kan fx være åben anonym rådgivning, netværkscaféer og temaarrangementer om relevante emner. De mere målrettede indsatser kan fx være netværksgrupper eller gruppetilbud til (kommende) forældre, der er usikre i forælderrollen, karrierecafé, forældrekurser og støtte ved fx familierapeuter eller psykologer.

Desuden bygger familiehuse også bro og sikrer sammenhæng til andre indsatser, fx dagtilbud, job- og uddannelse, myndighedsområdet, det regionale familieambulatorium, relevante tilbud i civilsamfundsorganisationer mv.

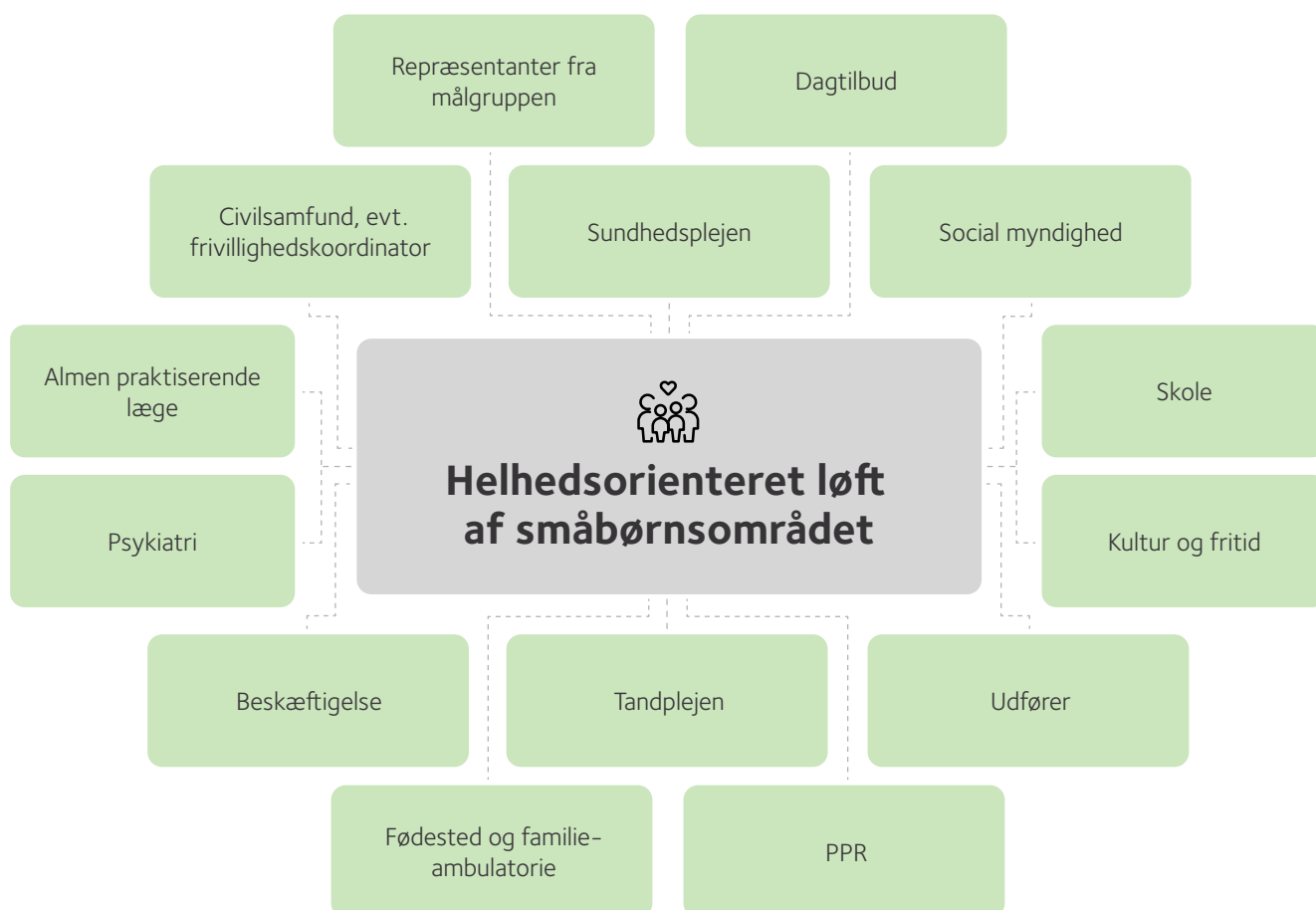
Et samarbejde mellem mange aktører

For at sikre, at adgangen til hjælp og støtte opleves som både let og sammenhængende, skal såvel det interne samarbejde i kommunen som samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere være dækkende og vel-fungerende.

Den interne organisering af samarbejdet i kommunen kan bl.a. involvere sundhedspleje, dagtilbud, PPR og familieafdelingen, men også områder som uddannelse og beskæftigelse. Det eksterne samarbejde kan bl.a. involvere regionernes svangreomsorg og de forskellige indsatser i forbindelse med graviditet, fødsel og

barsel samt alment praktiserende læger, som møder forældrene til den første graviditetskonsultation samt til opfølgende sundhedstjek af både mor og barn efter fødslen. Endelig kan det være relevant at samarbejde med forskellige aktører i civilsamfundet om både individuelle, gruppebaserede og fællesskabsorienterede tilbud og aktiviteter til målgruppen.

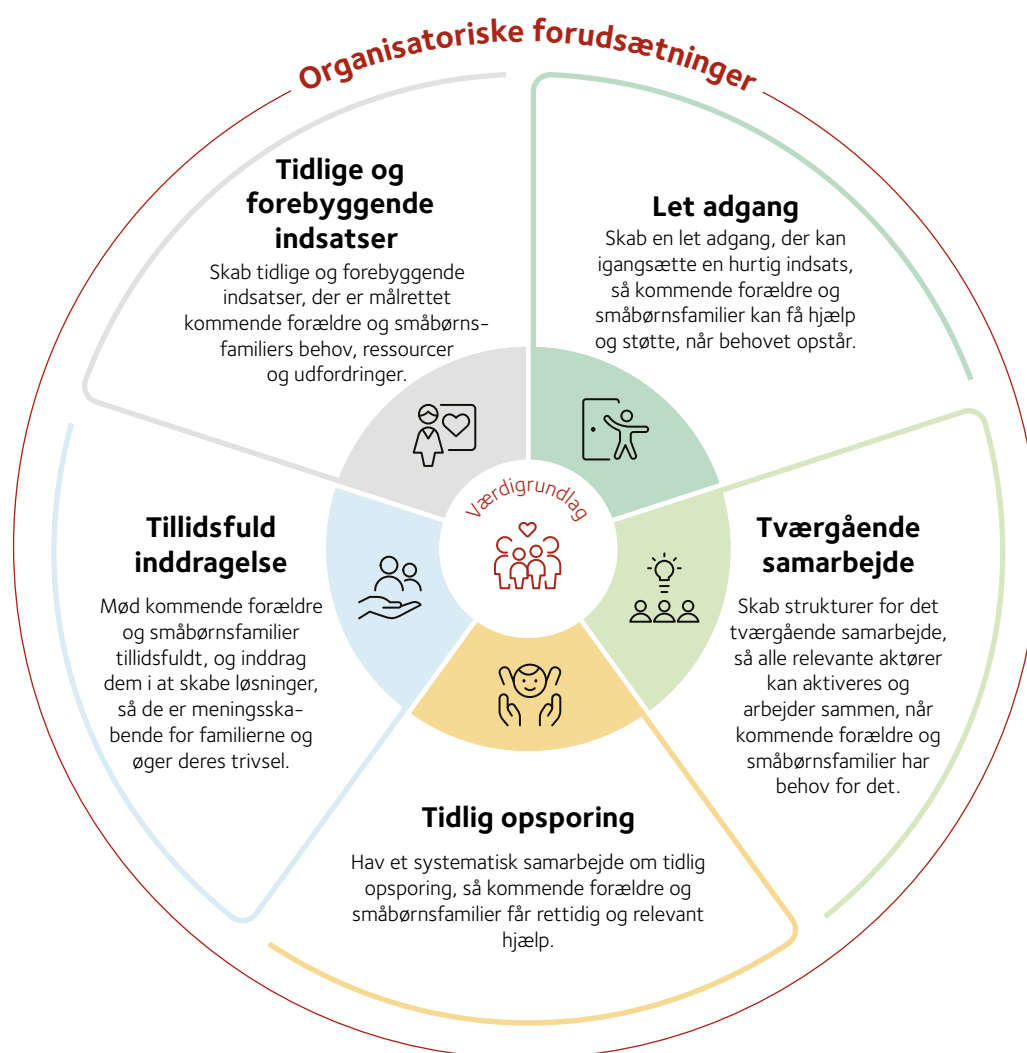
Nedenstående figur viser eksempler på forskellige aktører, der kan være relevante i samarbejdet.

3. Tværfagligt grundlag sætter retning for arbejdet

Kommuner og deres tværgående samarbejdspartnere, som ønsker at styrke den tidlige forebyggende indsats til småbørnsfamilier og kommende forældre, kan med fordel tage afsæt i det tværfaglige grundlag for udviklingen af familiehuse. Grundlaget bygger på tre grundlæggende værdier, fire organisatoriske forudsætninger og fem faglige kernelementer.

Det tværfaglige grundlag er udviklet på baggrund af forskning og undersøgelser af relevans for familiehuses målgrupper, indsatser og tilbud samt tværgående organisering af samarbejde i en tidlig forebyggende indsats på småbørnsområdet.²

² PwC (2022): *Praksisafdækning af familiehuse og lignende organiseringer*, Socialstyrelsen, Villumsen, A. M. A. (2018): *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, Akademisk Forlag, Socialstyrelsen (2022): *Tidlig opsporing og reaktion på mistrivsel hos små børn. Inspiration fra den kommunale praksis*, Socialstyrelsen (2016): *Implementeringsguide: Erfaringer med at implementere Familiens Hus i Esbjerg og Høje-Taastrup*, Sundhedsstyrelsen (2018): *Projekter for sårbare gravide udviklet for SPU-midler i 2014-2017 – Tværgående evaluering*, Maple (2019): *Familier i sårbare situationer*, Egmont Fonden, Juhl, M., Friis, S., Lind, M. S., de Lichtenberg, V. & Rod, M. H. (2018): *Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1.000 dage – hvordan kan arbejdet styrkes?* Nationalt Videnscenter om Udsatte Børn og Unge.

Værdigrundlag

Tre centrale værdier – *et fælles forebyggende mindset, anerkendende og ressourceorienteret børne- og forældresyn* samt *familievenlige rammer* – sætter en retning for arbejdet med at udvikle og implementere den faglige praksis i familiehuse. Det indebærer, at der løbende er fokus på, hvordan værdierne konkret bliver omsat og efterlevet i praksis, fx ved at ledere og medarbejdere drøfter værdierne og deres betydning på tværs af fagområder og sektorer. Værdierne kan adresseres på fælles temadage eller afdelingsvise møder, hvor de kobles til kommunens eksisterende værdigrundlag og praksis.

Et fælles forebyggende mindset

Et forebyggende mindset som grundlag for familiehusearbejde indebærer en tilgang, der lægger vægt på at sætte tidligt ind med relevant og kvalificeret hjælp og støtte, der styrker barnets og familiens udvikling og trivsel i hverdagslivet. Hjælpen og støtten bør altid være baseret på en individuel vurdering af familiens og barnets behov og med fokus på at inddrage deres perspektiver og ressourcer.

Forebyggelse af mistro blandt børn og småbørnsfamilier er et fælles ansvar mellem det almene og specialiserede område og et ansvar, der går på tværs af sektorer. I samarbejdet er det væsentligt, at fagpersoner som jordemødre, sundhedsplejersker, pædagoger og socialrådgivere deler en fælles forståelse af, hvad forebyggelse og tidlig indsats betyder i mødet med familierne og i det tværgående samarbejde. Et fælles forebyggende mindset fungerer som en referenceramme, der styrker samarbejdet og hjælper med at sætte fælles mål og afklare misforståelser og uoverensstemmelser. Samtidig skal den fælles tværfaglige forståelse etableres i et tæt samarbejde med småbørnsfamilier og kommende forældre, så deres perspektiver danner udgangspunkt for arbejdet.

Anerkendende og ressourceorienteret børne- og forældresyn

En central værdi for familiehusearbejde er at møde småbørnsfamilier og kommende forældre med en ressourceorienteret og anerkendende tilgang, der tager udgangspunkt i deres styrker og har blik for at sætte disse ressourcer og muligheder hos barnet og familien i spil.

Når det fælles børne- og forældresyn praktiseres på tværs af de områder, der samarbejder om familierne, danner det grundlag for et ligeværdigt samarbejde, hvilket i sidste ende styrker kvaliteten af den forebyggende indsats. Ligeværdighed indebærer i denne sammenhæng, at børn og forældre har mulighed for at deltage aktivt i samarbejdet med afsæt i deres vilkår, behov og ønsker.

I det fælles børnesyn er det vigtigt også at have blik for og give plads til de små børns stemme eller anden kropslig kommunikation og adfærd, særligt når der er tale om små børn, som ikke har et fuldt udviklet sprog. Her er inddragelse af forældrenes perspektiver og viden om deres barn ligeledes afgørende, ligesom andre voksne omkring barnet kan bidrage med vigtige perspektiver³.

³ Læs mere om inddragelse hos Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv: <https://www.sbst.dk/udgivelser/2024/videnstema-inddragelse-af-boern-mellem-0-og-6-aar>.

Familievenlige rammer

Et familiehus, der er designet med familievenlige rammer som grundlæggende værdi, rummer forskellige aspekter, der kan bidrage til at fremme småbørnsfamiliers og kommende forældres trivsel og motivation. Det betyder bl.a., at familiehusets tilbud og aktiviteter er imødekommende, fleksible og tilgængelige og skaber en tryk og imødekommende atmosfære. Det kan også indebære varierede åbningstider eller muligheder for virtuel deltagelse, som gør det lettere for familier at deltage.

De fysiske rammer og den konkrete indretning bør imødekomme de behov, som småbørnsfamilier har, bl.a. ved at der også er børnevenlige faciliteter som fx børnesikring af lokaler, puslepladser, legetøj og bøger i områder med plads til leg og samvær⁴. Det kan også være tilbud om børnepasning i en tryk atmosfære i forbindelse med forældrekurser samt fællesskabsorienterede aktiviteter.

Familievenlige rammer i Hvidovre Familiehus

Hvidovre Familiehus giver familier én indgang til en række forskellige tilbud om hjælp og vejledning, der er fysisk samlet i et hus, hvor der både er åben anonym rådgivning, caféeftermiddage for forældre med småbørn og forskellige gruppetilbud.

I udviklingsarbejdet har Hvidovre Kommune haft særligt fokus på børn og familiers oplevelse af at komme i familiehuset, og de har lagt stor vægt på den fysiske indretning for at skabe familievenlige rammer, der understøtter værdien om at møde børn og forældre med venlighed og varme. Målet har været at skabe et hus, hvor familiernes nervesystem falder til ro, da det gør det lettere at give og modtage hjælp.

Fantasi og farver præger indretningen i familiehuset. Børn og familier bliver mødt af store, farverige vægmalerier, som skal være sjove at gå på opdagelse i. Naturens farver og former er tænkt ind, så der er kunstige legetræer, en svamp, man kan sidde på, og der er birkestammer fra skoven, som man kan hænge sin jakke

på. Der er samtidig lagt vægt på at gøre indretningen fleksibel, så rummene kan bruges til flere forskellige aktiviteter. Et storrum fungerer fx som et venteområde, hvor der er kupésofaer, et stort vægmaleri, et kunstigt legetræ med bænke omkring og en lygtepæl, og der er bøger og legetøj. Venterummet bruges også til forældrecafé og oplæg, så træet kan rykkes, så der skabes plads til, at babyerne kan ligge på gulvet og kigge på farverne. Den samme stemning går igen i samtale- og møderum.

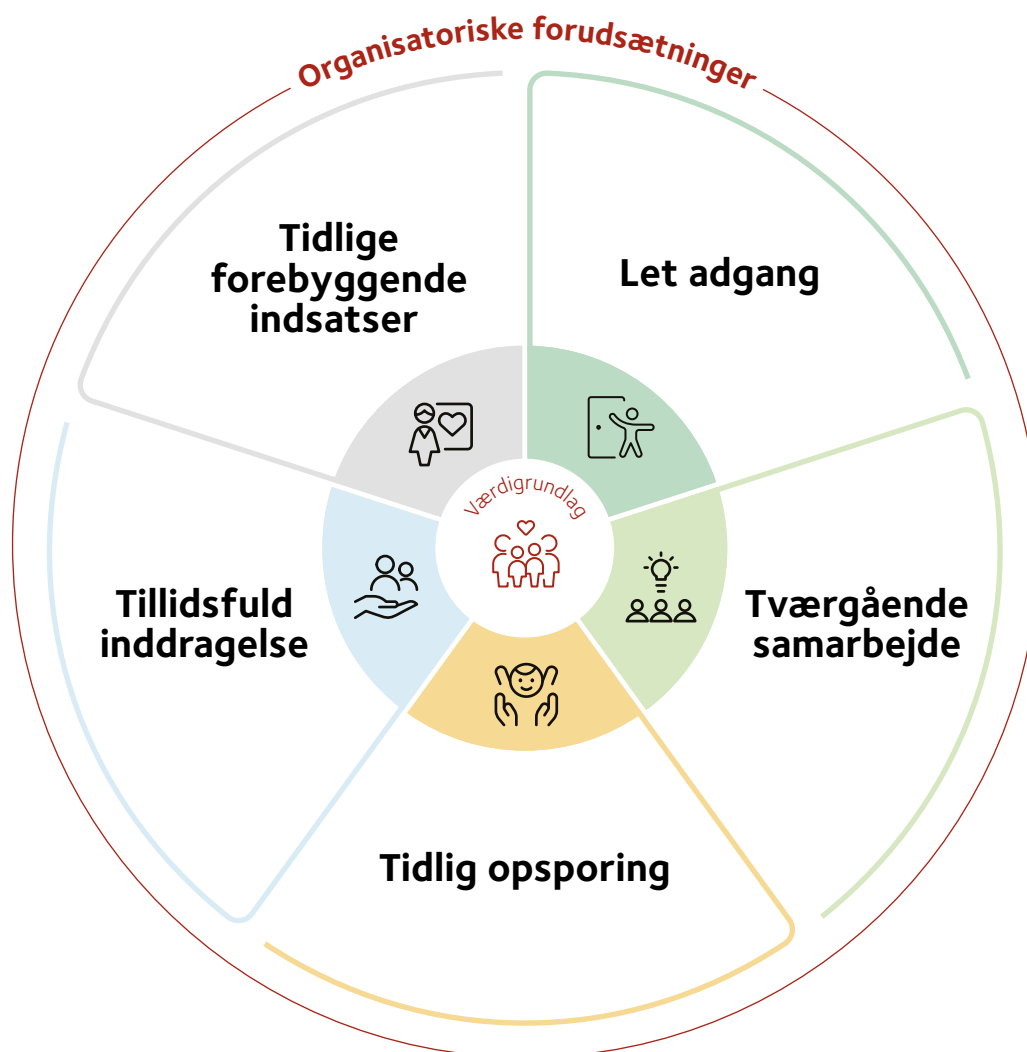
Indretningen stimulerer til, at man kan gøre noget andet, end man plejer. Erfaringen er, at det er vigtigt, at de fagprofessionelle drøfter, hvordan de kan bruge rummene. Skal man fx altid sidde ved et bord og holde en samtale? Er det useriøst at have en samtale i en sofa eller på gulvet? Hvad gør det ved én selv som medarbejder, og hvad betyder det for samtalen? Forældre og børn, der indtil videre har været på besøg, har udtrykt stor glæde over de fysiske rammer.

Faglige kernelementer

På baggrund af forskning og erfaringer fra praksis er der identificeret fem kernelementer, som er særligt virksomme i arbejdet med at styrke den tidligt forebyggende og helhedsorienterede indsats for småbørnsfamilier i udsatte positioner⁵:

- Let adgang
- Tværgående samarbejde
- Tidlig opsporing
- Tillidsfuld inddragelse
- Tidlige og forebyggende indsatser

Kerneelementerne beskriver, hvordan ledere og fagprofessionelle kan være med til at sikre god kvalitet i støtten til småbørnsfamilier og kommende forældre i familiehuseenes praksis. Elementerne anviser dermed handlinger til at styrke samarbejdet omkring familierne, ikke i form af konkrete metoder eller programmer, men i form af tilgange og elementets betydning for praksis. Det er dermed heller ikke fast defineret, hvordan kommunen kan omsætte kerneelementet i praksis, men giver mulighed for at tilpasse kerneelementerne til den kommunale kontekst.

⁵ PwC (2022): *Praksisafdækning af familiehuse og lignende organiseringer*, Socialstyrelsen, Villumsen, A. M. A. (2018): *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, Akademisk Forlag, Socialstyrelsen (2022): *Tidlig opsporing og reaktion på mistrivsel hos små børn. Inspiration fra den kommunale praksis*, Socialstyrelsen (2016): *Implementeringsguide: Erfaringer med at implementere Familiens Hus i Esbjerg og Høje-Taastrup*, Sundhedsstyrelsen (2018): *Projekter for sårbare gravide udviklet for SPU-midler i 2014-2017 – Tværgående evaluering*, Maple (2019): *Familier i sårbare situationer*, Egmont Fonden, Juhl, M., Friis, S., Lind, M. S., de Lichtenberg, V. & Rod, M. H. (2018): *Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1.000 dage – hvordan kan arbejdet styrkes?* Nationalt Videnscenter om Udsatte Børn og Unge.

Kerneelement:

LET ADGANG

Skab en let adgang, der kan igangsætte en hurtig indsats, så småbørnsfamilier og kommende forældre kan få hjælp og støtte, når behovet opstår.

En let adgang til hurtig hjælp og støtte via familiehuset skal medvirke til, at hjælpen bliver tilgængelig og overskuelig, og at det ikke opleves stigmatiserende for småbørnsfamilier og kommende forældre at søge og modtage hjælpen. En lettilgængelig og hurtig indsats kan have en positiv betydning for familiens oplevelse af handlekraft og mestring i forhold til de udfordringer, de oplever, hvilket kan være med til at mindske stressniveauet⁶.

For fagprofessionelle i kommunale og regionale tilbud samt aktører fra civilsamfundet skaber en lettilgængelig adgang til familiehuset en mere overskuelig organisering, som understøtter, at de hurtigt kan hjælpe småbørnsfamilier og kommende forældre, som er i en sårbar eller udsat position, videre til et relevant tilbud⁷. Det vil samtidig også være mere trygt at henvise til tilbuddene, fordi hjælpen som udgangspunkt igangsættes hurtigt.

En vigtig forudsætning for, at man som fagprofessionel henviser familier, som man møder, videre til tilbud i familiehuset, er, at man har et godt kendskab til mulighederne og ikke mindst har erfaring med og tillid til, at familierne får den rette støtte og hjælp. Det er ligeledes vigtigt for småbørnsfamilier og kommende forældre, at den lette adgang til hjælp og støtte bliver velkendt for dem, fx ved at de forskellige fagprofessionelle og aktører løbende udbreder kendskabet igennem flere forskellige kanaler. Det gælder fx jordemødre, sundhedsplejersker og dagtilbudspersonale, men også praktiserende læger og forskellige aktører fra civilsamfundet.

Det er vigtigt, at det ikke opleves stigmatiserende for forældrene at kontakte eller benytte familiehuset. Universelle ydelser og åbne tilbud kan medvirke til, at det bliver mindre stigmatiserende, netop fordi de henvender sig til alle småbørnsforældre. Det kan fx være i regi af den almene sundhedspleje og jordemoderkonsultationer, men også aktiviteter udbudt af civilsamfundsaktører.

I arbejdet med at planlægge, hvordan man bedst når ud til målgruppen, er det vigtigt lokalt at drøfte, hvilke særlige forhold der eventuelt kan henholdsvis spænde ben for og motivere de forskellige målgruppers benyttelse af familiehuset, og hvordan man kan tage højde for dette.

Ligeledes er det centralt, at alle relevante faggrupper og aktører kender til familiehuset og dets organisering, så de kan være med til at bygge bro mellem de forskellige fagprofessionelle og familiehusets tilbud. Det kan fx være vigtigt at undersøge mulige samarbejder mellem kommunen, regionale aktører og civilsamfundet, også i forhold til at rekruttere og få den indledende kontakt med familierne.

Den geografiske placering af familiehusets fysiske lokation(er) kan også have betydning for, hvem der har mulighed for at benytte familiehuset, og her kan forhold som adgang til offentlig transport, åbningstider og parkering spille en stor rolle.

⁶ Villumsen, Anne Marie: *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, Akademisk forlag, 2018 (s.115, 132, 135).

⁷ Sundhedsstyrelsen (2018): *Projekter for sårbare gravide udviklet for SPU-midler i 2014-2017 – Tværgående evaluering*.

Inspiration til at udbrede kendskabet til familiehuset

Børneliv Thy i Thisted Kommune:

Brev i e-Boks, hjemmeside og podcast

Alle småbørnsfamilier med børn i alderen 0-5 år i Thisted Kommune har modtaget et brev i e-Boks, som orienterer om Børneliv Thy og muligheden for at få vejledning eller hjælp til familielivet med små børn. Børneliv Thy har også lavet en hjemmeside og en podcastserie om emner, som kan give udfordringer i alle familier, fx om det gode måltid, skilsmisse, barnets søvn og om at være en tydelig forælder. Formålet er at være med til at afstigmatisere og gøre det ufarligt som forældre at søge hjælp hos Børneliv Thy.

Familiernes Hus i Vordingborg Kommune:

Til stede på de sociale medier og velkomstmateriale til alle nyttilflyttede familier

Familiernes Hus i Vordingborg Kommune benytter Facebook og Instagram til at informere om tilbuddet og kommende aktiviteter i huset. Det er kommunens erfaring, at antallet af følgere løbende stiger, i takt med at kendskabet til huset udbredes.

Derudover sender sundhedsplejen velkomstmateriale til alle nyttilflyttede familier med børn under seks år. I velkomstmaterialet er der en flyer, som beskriver tilbuddene i Familiernes hus.

Forældrekontakten i Hedensted Kommune:

Flyer og film

Hedensted Kommune har lavet en flyer og en animationsfilm, som informerer forældre og relevante samarbejdspartnere i kommunen om familiehuset Forældrekontakten. Flyeren er bl.a. blevet formidlet til forældrene via Aula, og via en QR-kode kan forældre læse mere om Forældrekontakten på kommunens hjemmeside. Filmen, som ligger på kommunens Facebookside, introducerer til Forældrekontaktens tilbud og beskriver, at man kan komme i kontakt med Forældrekontakten via telefon, virtuelt møde eller fysisk fremmøde. Forældre kan også selv booke en tid via hjemmesiden.

Aalborg Kommune:

Information på Aula, reklame i busser og plakater på offentlige steder

Aalborg Kommune udbreder kendskabet til Familiens Hus gennem information til forældre på Aula, reklamer i busser, plakater og foldere, som er synlige forskellige steder i kommunen, hvor gravide og børnefamilier har deres gang såsom biblioteker, praktiserende læger, dagtilbud mv.

Let adgang via åben rådgivning i Familiens Hus i Aalborg Kommune

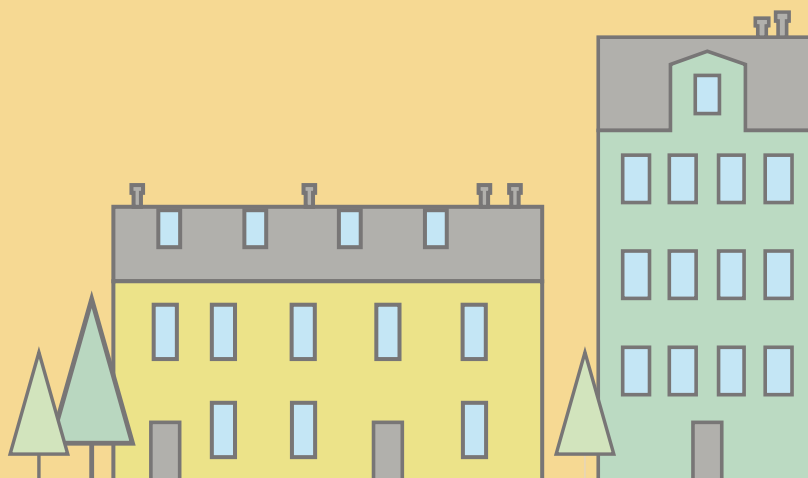
Aalborg Kommune har med Familiens Hus, der ligger centralt i Aalborg, etableret en fysisk og kommunedækkende indgang til et familiehus, der samler forskellige rådgivningsfunktioner på tværs af kommunen. Huset er lettilgængeligt, hvad enten man er gående, i bil eller med offentlig transport. I samme bygning ligger også andre tilbud som fx Ungerådgivningen og Børnepsykologisk Team.

Ud fra et åben dør-princip har Familiens Hus fokus på at skabe en let adgang, hvor familier selv kan henvende sig, føle sig velkomne samt opleve at få hurtig hjælp i form af relevante forebyggende indsatser og tilbud, som kan være forankret kommunalt, regionalt og/eller i civilsamfundet. Ved behov guider medarbejdere forældrene videre til kommunens øvrige tilbud, og de slipper ikke kontakten med familien, før der er andre, der tager over.

Husets faste medarbejdere har pædagogisk eller socialfaglig baggrund og samarbejder desuden tæt med sundhedsplejen, der også kommer fast i huset og bidrager med sundhedsfaglig sparring. Målet er, at flere familier skal opleve at få den rigtige hjælp rettidigt, at ingen falder mellem to stole, og at færre får brug for mere indgribende hjælp senere i livet.

Familiens Hus er åbent for fysisk fremmøde alle hverdage fra kl. 10.30-15.00 (torsdag til kl. 17.00). Der er fast telefontid mandag til fredag mellem kl. 08.30-10.00 samt torsdag kl. 15.00-16.30. Huset tilbyder bl.a.:

- Indsatser i hjemmet, når det er ønsket fra familien, og/eller formålet med indsatsen tilsiger det.
- Råd- og vejledning (telefonisk eller med fysisk fremmøde).
- Særligt tilrettelagte gruppeforløb, fx om opdragelse, piktogramcafé.
- Individuelle COS-P-forløb (koordineres i samarbejde med sundhedsplejen).

Kerneelement:

TVÆRGÅENDE SAMARBEJDE

Skab strukturer for det tværgående samarbejde, så alle relevante aktører kan aktiveres og arbejder sammen, når småbørnsfamilier og kommende forældre har behov for det.

Det er helt centralt i arbejdet med familiehuset, at det tværgående samarbejde fungerer på en måde, der skaber sammenhæng mellem de forskellige tilbud eller indsatser. Det gælder såvel indsatser inden for kommunen som indsatser, der går på tværs af region, kommune eller civilsamfund.⁸

Småbørnsfamilier og kommende forældre kan have mange forskellige og sammenhængende udfordringer, eksempelvis udfordringer med job, økonomi, helbred, begrænset socialt netværk, en vanskelig opvækst m.m. For at kunne imødekomme dette bør familiehuset tilbyde og/eller trække på en bred vifte af fagligheder fra både det almene og det specialiserede område.

At indsatsen er sammenhængende og helhedsorienteret kan have afgørende betydning for (kommende) forældre i en sårbar eller udsat position, fordi det øger trygheden ved at være i kontakt med flere forskellige faggrupper, at de ikke selv skal navigere mellem forskellige "systemer". Samtidig skal forældrene opleve, at de indgår som centrale aktører i samarbejdet om deres barns trivsel⁹, og at dette er et fælles udgangspunkt for hele det tværgående samarbejde.

I det følgende beskrives, hvordan forskellige faggrupper kan indgå i familiehuset og opmærksomheder i samarbejdet i relation til familiehuset og familiehusets målgruppe.

⁸ For en samlet oversigt over det universelle tilbud i svangreomsorgen og sundhedsplejen, se [Fagligt-grundlag.ashx \(sst.dk\)](#), s. 97.

⁹ Villumsen, Anne Marie: *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, Akademisk forlag, 2018, Carsten Hornstrup og Jacob Storch: *Sammenhængende ledelse, indsatser og løsninger*. Dafolo, 2021.

Samarbejde med praktiserende læger

De praktiserende læger er vigtige samarbejdspartnere i den tidligt forebyggende indsats på småbørnsområdet, fordi de tilbyder graviditetsundersøgelse til alle gravide og også varetager de forebyggende helbredsundersøgelser til børn. De forebyggende helbredsundersøgelser omfatter foruden undersøgelse af barnet og vaccination også vejledning og samtale med forældre om barnets trivsel og udvikling.

Kommunerne er forpligtet til, i samarbejde med kommunens læger, at nedsætte et kommunalt lægeligt udvalg (KLU), der behandler emner af fælles interesse¹⁰. Det nærmere samarbejde i regi af familiehuse kan derfor med fordel drøftes i udvalget, herunder familiehuseets tilbud og målgrupper.

For at etablere et tæt samarbejde med praktiserende læger om familiehuse er det en god idé at undersøge, hvilke muligheder der allerede er for at kommunikere og samarbejde med lægerne i kommunen. Information om familiehuse bør kommunikeres løbende til de praktiserende læger, og informationsmateriale om familiehuse bør være tilgængeligt for de praktiserende læger.

Samarbejde med svangreomsorgen i regionen

Jo tidligere det tværgående samarbejde etableres omkring familien, jo større er sandsynligheden for, at der tidligt skabes en tillidsfuld relation til familien i forhold til den hjælp, de har behov for. Det kan være afgørende i forhold til at forebygge mistrivsel hos barnet eller i familien. Derfor bør det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde omkring familiehuse tilrettelægges, så det inkluderer regionens svangreomsorg, i særdeleshed jordemødre, som møder den gravide og de kommende forældre tidligt i graviditeten. Det vil derfor være nødvendigt at afstemme forventninger til samarbejdet og aftale arbejds gange for samarbejdet omkring kommende forældre i en sårbar position allerede under graviditeten.

Samarbejde med jordemoder i Holstebro Kommunes familiehuse

Holstebro Kommune har ansat en jordemoder i Familiehuse Holstebro, som arbejder tæt sammen med familiehuseets øvrige fagpersoner og jordemødre fra regionen. Jordemoderen bidrager dels med viden og kompetencer i familiehuseets daglige arbejde, og dels med at styrke samarbejdet mellem familiehuse og regionen. Jordemoderen arbejder udelukkende i familiehuse (34 timer ugentligt) og er nøgleperson i samarbejdet med sundhedsplejersker og andre fagpersoner. Hun faciliterer forskellige tilbud i huse, fx samtalegrupper for gravide i samarbejde med en sundhedsplejerske og familiehuseets tilbud "Klar til fødsel", som har fokus på afspænding og smertehåndtering. Jordemoderen afholder desuden støttesamtaler med kvinder, der er tidligt i graviditeten og usikre på den. Dette tilbud udfylder et behov, der ikke dækkes af andre tjenester.

Endelig bidrager jordemoderen til at vedligeholde et tæt samarbejde med regionen gennem løbende kommunikation med jordemødrene fra Center for Sundhed i Holstebro, som også får nyhedsbreve med opdateret information om familiehuseets tilbud og aktiviteter, som de kan henvise til. En gang om året holdes der møde med chefjordemoderen fra Regionshospitalet Gødstrup.

Jordemoderens erfaringer med og viden om graviditet og efterfødselsreaktioner supplerer de øvrige fagpersoners arbejde. Den hyppige og tætte kontakt til regionens jordemødre er med til at øge antallet af besøgende forældre. Eksempelvis har kontakten bidraget til, at regionens tilbud om fødselsforberedelse nu afholdes i familiehuse og varetages i et samarbejde med familiehuseets jordemoder og en jordemoder fra regionen.

10 <https://laeger.dk/foreninger/plo/plo-i-kommunerne/kommunalt-laegelige-udvalg-klu>.

Samarbejde med sundhedsplejen

Sundhedsplejen tilbyder alle nybagte familier hjemmebesøg ved en sundhedsplejerske i barnets første år. Afhængigt af kommunens ydelsesprofil tilbydes sårbare gravide et graviditetsbesøg af en sundhedsplejerske, som om muligt aflægges i samarbejde med en jordemoder.

Sundhedsplejersker har en opsporende rolle og kan med graviditetsbesøg eller hjemmebesøg i familien foretage en faglig vurdering af, hvilke familier der har brug for en støttende og eventuelt tidlig tværfaglig og/eller tværsektoriel indsats. Et godt samarbejde og en tillidsfuld dialog med forældrene er grundsten i sundhedsplejerskens arbejde med at følge barnets sundhed, trivsel og udvikling i barnets første år og videre, når barnet kommer i dagtilbud og skole.

Niveauintdeling af sundhedsplejens ydelser

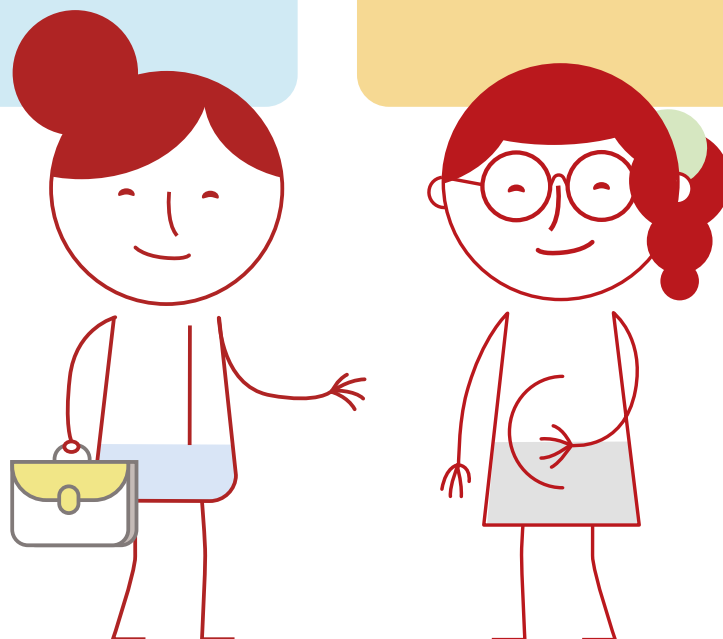
I forbindelse med Sundhedsreformen 2022 har regeringen besluttet at styrke sundhedsplejerskers arbejde med at tilbyde et systematisk og differentieret tilbud til børn og familier, der har brug for en særlig indsats. Niveauintdeling, som også er kendt fra svangreomsorgen, er en afprøvet metode til at strukturere tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde i kommunen, som med fordel også kan anvendes til at understøtte arbejdet i familiehuse.

Sundhedsplejerskens rolle i Familiens Hus i Esbjerg Kommune

I Familiens Hus i Esbjerg Kommune er der ansat to sundhedsplejersker. De står for at afholde forskellige gruppeforløb og caféer for familierne i Familiens Hus, herunder bl.a. COS-P-forløb og individuelle Marte Meo-forløb.

Den ene sundhedsplejerske er ansat i en delt stilling mellem den kommunale sundhedspleje i Esbjerg Kommune og Familiens Hus. Hun er tilknyttet et 46-ugers familiegruppeforløb i Familiens Hus, der starter i graviditeten og fortsætter, indtil barnet er ca. ni måneder. Målgruppen for dette forløb er gravide i en sårbar position, som fx mangler netværk eller har haft en svær opvækst. Familiegruppeforløbet har som formål bl.a. at styrke deltagernes forældrekompetencer. Det er aftalt med den kommunale sundhedspleje, at sundhedsplejersken i den delte stilling, sideløbende med familiegruppeforløbet, varetager både graviditetsbesøg og de efterfølgende hjemmebesøg for de gravide/mødre, der deltager i familiegruppeforløbet. På den måde får sundhedsplejersken en gennemgående rolle for familierne i familiegruppeforløbet, hvilket sikrer kontinuitet og tryghed for de gravide og forældrene. Den delte ansættelse er også med til at understøtte samarbejde og videndeling mellem den kommunale sundhedspleje og Familiens Hus.

Samarbejde med dagtilbud

Det pædagogiske personale i dagtilbuddene har ofte et indgående kendskab til børnene og familierne og et indblik i de ressourcer og udfordringer, der gør sig gældende. Det kan derfor ofte være dagtilbuddet, der får øje på familier med særlige behov, fx gennem indsatser for tidlig opsporing. Dagtilbuddet er samtidig et tilgængeligt og trygt sted for familierne at henvende sig for rådgivning og sparring. Det kan bidrage til at skabe tryghed og sammenhæng for familierne, når de professionelle, som familierne allerede kender fra deres og barnets hverdag, også indgår i den forebyggende indsats i regi af familiehuset.

Mange dagtilbud vil gerne indgå i et tværfagligt samarbejde og bidrage til de tidlige og forebyggende indsatser. Det har også betydning for dagtilbuddenes mulighed for at tilrettelægge læringsmiljøerne og forældresamarbejdet ud fra en helhedsorienteret indsats. Et koordineret samarbejde mellem familiehuse og dagtilbud har derfor stort potentiale.

Hele Familiens Dagtilbud i Vejle kommune

Vejle Kommunes familiehus, Hele Familiens Dagtilbud, har til formål at give sårbare småbørnsfamilier og kommende forældre hurtig, lettilgængelig og direkte hjælp, når der opstår et behov. Indsatsen skal bl.a. forebygge, at familierne senere kan få brug for visiterede sociale indsatser.

Familiehuset er organisatorisk forankret i dagtilbud og er etableret i syv af kommunens daginstitutioner. Tanken er, at forældre og kommende forældre via en "Åben Dør" i nærområdets daginstitution får adgang til tværfaglige råd, støtte og vejledning. Åben Dør er en kerneaktivitet i indsatsen og fungerer som en åben familierådgivning med en pædagog fra daginstitutionen, socialfaglig rådgiver og sundhedsplejerske.

Alle familier og kommende forældre kan komme i Åben Dør, dog er indsatsen målrettet sårbare småbørnsfamilier og kommende forældre.

Familierne kan få råd og vejledning om fx trivselsudfordringer, kost, søvn og økonomi. Familierne kan også få en individuel håndholdt hjælp, fx til samtale med udlejer i forhold til udfordringer med at betale husleje eller som ledsager til et møde i jobcentret. Fordi familierne ofte oplever sammenhængende

udfordringer, har de behov for råd og vejledning fra flere forskellige faggrupper. Erfaringen er, at det tværfaglige blik på barnet og familien gør det muligt at give familien en helhedsorienteret støtte, og at hjælpen til forældrene har direkte positiv påvirkning på barnets trivsel.

I Åben Dør er der også mulighed for at henvise familierne til kommunens forebyggende tilbud. Til familier, der har behov for flere regelmæssige samtaler, kan der tilbydes kontinuerlige samtaler som et forebyggende tilbud.

En vigtig element i Hele Familiens Dagtilbud er kompetenceopbygning til initiativets nøglemedarbejdere, som sidder med i Åben Dør. Medarbejderne bliver styrket i deres relationskompetence og får en bredere forståelse for familiodynamikker, og hvad der kan være på spil i relationer mellem familiemedlemmer. Det kompetenceopbyggende forløb skal klæde deltagerne på til at varetage afledte opgaver, der kan opstå i Åben Dør. Samtidig skal nøglemedarbejderne og ledelsen agere ambassadører for, at den familiodynamiske tilgang bliver bredt ud i egen organisation.

Samarbejde med jobcenter og UU-vejledningen

Et samarbejde med jobcenter og UU-vejledere kan være relevant i forhold til at understøtte overgangen fra barsel til job og uddannelse samt vejlede forældre med behov for afklaring i forhold til deres job- og uddannelsessituation. For nogle forældre i familiehuset kan der være flere udfordringer på spil samtidigt, som går på tværs af flere velfærdsområder. Dette stiller særlige krav til sammenhængen mellem indsatser på tværs af børne- og voksenområdet.

Samarbejdet med jobcentret i Familiens Hus i Esbjerg Kommune

Familiens Hus i Esbjerg har som en del af en helhedsorienteret tidlig indsats til sårbare forældre fokus på at understøtte overgangen fra barsel til job og uddannelse. Formålet er at klæde forældrene på til forældreskabet samt til uddannelse og job efter barsel.

Familiens Hus har etableret et formaliseret samarbejde med jobcentret om vuggestuepraktik til gravide på uddannelseshjælp, som kan være usikre i forælderrollen, fx fordi de selv har haft en svær opvækst eller ikke har erfaring med små børn. Under praktikken i vuggestuen får den gravide tilknyttet en kontaktpædagog, som vejleder og støtter den gravide gennem praktikforløbet. Vuggestuepraktikken gennemføres i nærheden af den gravides bopæl, så barnet efterfølgende har mulighed for at starte i vuggestue i samme institution. Sideløbende med vuggestuepraktikken deltager den gravide i et gruppeforløb i Familiens Hus med fokus på at styrke forældreskabet. Gruppeforløbet starter op i 20. graviditetsuge, og frem til barnet er ca. otte måneder gammelt. Det er jobcentret, der godkender praktikken og praktikstedet. Jobcentret rekrutterer også gravide til forløb i Familiens Hus.

Familiens Hus har tilknyttet en uddannelsesvejleder, som støtter, motiverer og hjælper begge forældre med afklaring i forhold til job og uddannelse. Uddannelsesvejlederen kan deltage i møder med jobcenter, hjælpe forældrene med

at forberede møder med jobcenter, vejlede om muligheder og krav for uddannelser, hjælpe med CV mv. Uddannelsesvejlederen fungerer også som mentor for enkelte forældre.

En uddannelsesvejleder i Familiens hus afholder derudover afklaringscaféer for forældre, der ikke er afklarede om, hvad der skal ske efter barsel, og som gerne vil blive klogere på de forskellige muligheder.

Erfaringen fra Familiens Hus er, at jobcentret som led i beskæftigelsesvejledningen har mulighed for at finde gode fleksible løsninger sammen med forældrene, når de har de relevante informationer og viden om forældrenes behov. Derfor har uddannelsesvejlederen fokus på at støtte forældrene i at blive afklarede omkring job og uddannelse og klæde dem på til møderne med jobcentret. Desuden er det erfaringen, at samarbejdet med jobcentret bidrager til at:

- understøtte overgangen fra hjem til dagtilbud, når barnet skal starte i vuggestue
- understøtte overgangen fra barsel til hverdag med job, uddannelse og barn
- give den gravide viden og erfaringer med børn via vuggestuepraktik og pædagogisk støtte.

Samarbejde med civilsamfundet

Civilsamlundsorganisationer kan med fordel indgå i samarbejdet omkring familiehus og supplere fagprofessionelles indsats for fx at fremme familiers netværk og tilknytning til lokalsamfundet. Civilsamlundsorganisationer kan desuden bidrage til, at brugere får et netværk uden for familiehuset, hvilket er vigtigt, da hjælpen og støtten i familiehus ofte er tidsbegrænset.

Erfaringer fra eksisterende familiehus viser bl.a., at det kan være nemmere for forældrene, når de afslutter deres forløb i huset, hvis de har et godt netværk og tilknytning til lokalsamfundet. Familiehusets samarbejde med civilsamfundet kan se ud på forskellige måder. Samarbejdet kan fx bestå i, at foreninger låner lokaler og faciliteter af familiehuset, eller at kommunen giver tilskud til frivillige foreningers aktiviteter for målgruppen i familiehuset¹¹.

Samarbejde med civilsamfundet i Familiens Hus i Roskilde Kommune

Familiens Hus i Roskilde Kommune er et tilbud til kommende forældre og forældre til børn i alderen 0-6 år. Huset er åbent for alle, og formålet er at tilbyde vejledning og aktiviteter, der kan understøtte en tryk hverdag for småbørnsfamilier. Gennem en række samarbejder med Mødrehjælpen, Red Barnet og husets egne frivillige tilbyder Familiens Hus bl.a. følgende:

- Babycafé, Stærk far og Fars legestue, hvor Mødrehjælpen er værter.
- Aktiviteter ved Red Barnets småbørnsklubber.
- Aktiviteter ved frivillige i Familiens Hus, som er værter i dagligdagen og fx arrangerer plantedag, forældredag, solo-forældretræf, fælles frokost m.m. De frivillige understøtter desuden husets drift med fx at vande planter, være køkkenansvarlige, rengøre legetøj m.m.

De foreløbige erfaringer med samarbejdet med civilsamfundet viser, at:

- frivillige kan betrykke nogle målgrupper i kontakten med kommunen – derved når man bredere ud.
- det genererer kreative idéer og energi til at skabe aktiviteter.
- de frivillige møder familier i øjenhøjde uden faglig rolle og sætter sig selv i spil.
- der er andre rammer for arbejdet, og de frivillige organisationer kan fx tilbyde sommerlejr, oplevelser, besøg i hjemmet, økonomisk tilskud og rådgivning m.m.

- de frivillige aktiviteter normaliserer det "at gå til noget" for børn, unge og familier.
- frivillige er med til at brobygge til øvrige aktiviteter i civilsamfundet, som kan styrke familien.
- de frivillige har mange kompetencer – alt fra hygiejnehåndtering i køkkenet, bading og aktiviteter med fokus på positivt samvær med børn og forældre m.m.

Det gode samarbejde med civilsamfundet forudsætter, at:

- der er en klar forventningsafstemning til rollefordelingen, så de frivillige kender rammen og føler sig komfortable i deres rolle. Fx har man drøftet, hvordan Mødrehjælpenes rådgivning spiller sammen med anden rådgivning i Familiens Hus, og hvordan løbende evaluering kan være med til at justere indsatserne.
- det civile potentiale aktiveres på en bæredygtig måde. Fx har man etableret aftaler, inden man ansøgte om midler, for at understrege, at "vi gør det her sammen" og indgår samarbejdsaftaler, der også er realistiske efter projektets udløb.
- de frivillige inddrages i alle processer omkring etablering af familiehuset og den videre udvikling. Fx har Mødrehjælpen både været med til det praktiske arbejde, doneret legetøj og bidraget til udviklingsarbejde med at definere pejlemærker for arbejdet i Familiens Hus.

¹¹ <https://www.sbst.dk/voksne/civilsamfund>.

Kerneelement:

TIDLIG OPSPORING

Hav et systematisk samarbejde om tidlig opsporing, så småbørnsfamilier og kommende forældre får rettidig og relevant hjælp.

En systematisk og tidlig opsporing skal sikre, at kommende forældre og børn i alderen 0-6 år, som er i sårbar eller udsatte situationer eller i risiko for at komme det, får relevant hjælp og støtte, før problemerne vokser sig store.

Den tidlige opsporing kan ske monofagligt hos fx praktiserende læge, jordemoder, sundhedsplejerske eller i dagtilbuddet, men involverer ofte også det tværgående samarbejde, når behovet hos familierne ikke kan imødekommes inden for eget fagområde og derfor kræver en tværfaglig indsats. Derfor er fælles arbejdsgange i forbindelse med opsporing, klare aftaler og ansvarsfordeling mellem de forskellige aktører, der møder familiehusets målgrupper, helt afgørende.

Fagpersoner fra forskellige fagområder og sektorer kan anvende flere forskellige metoder og redskaber til opsporing og have forskellige faglige forståelser af tegn på trivsel, sårbarhed og mistvivsel. Samtidig kan forståelsen af opsporing variere på et kontinuum mellem et fokus på individuelle faktorer i den ene ende af spektret til et fokus på faktorer i barnets miljø i den anden ende af spektret¹². Derfor er koordinering og samarbejde på tværs helt afgørende, så de forskellige metoder og tilgange til opsporing supplerer hinanden og samlet set understøtter den fælles opgave, det er, at sikre en rettidig opsporing. Det kræver bl.a., at den tværfaglige viden og dialog om opsporing prioriteres, herunder inddragelse af børn og forældre i opsporingen, samt at der er mulighed for at adressere udfordringer i relevante tværfaglige fora¹³.

Forskning viser desuden, at det understøtter den tidlige opsporing, hvis fagpersoner kender til relevante handlemuligheder, når de har identificeret en problemstilling hos barnet eller forældrene. Derfor bør fagpersoner, der møder familiehusets målgrupper, have viden om og kendskab til relevante handleveje og støttemuligheder, der kan afhjælpe problemstillingen.¹⁴

¹² Se eventuelt figur 13 på s. 31 i: *Tidlig opsporing og reaktion på mistvivsel hos små børn. Inspiration fra den kommunale praksis*, Socialstyrelsen 2022.

¹³ Ibid.

¹⁴ Mehlbye, J. (2013): *Opkvalificering af den tidlige indsats: Ved tidlig opsporing af børn i en social udsat position*. København: KORA.

Definition af tidlig opsporing

Tidlig opsporing kan i praksis omfatte flere forskellige aktiviteter, fra systematisk screening til mere ad hoc-prægede indsatser. Opsporing kan defineres som *at identificere børn, der er i en udsat position eller i risiko for at komme det, så tidligt som muligt.*

Så tidligt som muligt refererer både til tidligt i barnets alder og så tidligt i problemudviklingen som muligt. Målet er, at der efterfølgende kan sættes ind med en tidligt forebyggende indsats, der matcher barnets og familiens behov og ressourcer. Socialstyrelsen (2019).

Opsporing og fælles handleveje

Der vil ofte være flere elementer og delprocesser, som er med til at kvalificere opsporingsarbejdet og beslutningen om, hvordan man mest hensigtsmæssigt skal reagere, hvis man som fagperson ser tegn på mistrivsel – eller risiko herfor – hos et barn eller (kommende) forældre. Familiehuset kan være med til at kvalificere opsporingsarbejdet ved at understøtte sammenhæng og videndeling mellem de forskellige faggrupper, der er omkring familien.

Som fagperson skal man vurdere, så vidt muligt i tæt dialog med barnets forældre, hvilke handlinger der skal sættes i værk for at løse en given situation. Kræver det en udvidet monofaglig opmærksomhed, fx i sundhedsplejen eller dagtilbuddet? Skal det tværfaglige samarbejde aktiveres, fx med PPR og (fremskudt) børne- og ungerådgiver, eller skal der foretages en underretning til socialforvaltningen?

Ved at etablere et stærkt tværfagligt samarbejde omkring familiehuset bliver de fagprofessionelle i stand til at dele viden i opsporingen, som understøtter, at familierne får den bedst mulige støtte.¹⁵

¹⁵ Læs mere om centrale elementer i opsporingsarbejdet i: [Tidlig opsporing og reaktion på mistrivsel hos små børn – seks faglige kernekomponenter](#), Socialstyrelsen, 2018.

Opsporing af seksuelle overgreb og vold i nære relationer

Seksuelle overgreb og vold medfører alvorlige fysiske, psykiske og sociale konsekvenser for de personer, der udsættes for og overværer volden.

Det er derfor vigtigt, at fagprofessionelle, der møder gravide, kommende forældre og familier med små børn i familiehuset, har viden om og er opmærksomme på at opspore tegn på overgreb og vold i nære relationer. Det er ligeledes vigtigt, at procedurer for håndtering af en mistanke om overgreb er kendte.

For mange er graviditeten en tid præget af håb og drømme om et kommende familieliv og dermed en god mulighed for at spørge ind til tidligere erfaringer med vold og overgreb.

Samtidig kan den første tid med et lille barn også være præget af fysiske, følelsesmæssige, sociale og økonomiske krav og behov, hvilket fx kan starte eller eskalere vold i parforholdet.

Læs mere om opsporing af overgreb og vold i [Den professionelle tvivl – En håndbog om tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge](#) og www.sst.dk/vold

Kerneelement:

TILLIDSFULD INDDRAGELSE

Mød småbørnsfamilier og kommende forældre tillidsfuldt, og inddrag dem i at skabe løsninger, så de er meningskabende for familierne og øger deres trivsel.

Det er afgørende for kvaliteten af den tidlige opsporing og effekten af forebyggende indsatser, at de fagprofessionelle kontinuerligt har fokus på at skabe et godt og tillidsfuldt møde og samarbejde med småbørnsfamilier og kommende forældre i familiehuset.

Den trygge og tillidsfulde relation kan etableres på mange måder for at skabe et godt grundlag for samarbejdet. Ikke mindst i tiden omkring graviditet og rollen som nybagte forældre kan de fagpersoner, som forældre møder, være en pålidelig og tryk kilde til viden om graviditet og småbørn¹⁶.

Generelt er det vigtigt, at småbørnsfamilier og kommende forældre bliver mødt med et ressourceorienteret menneskesyn, hvor tilgangen er, at de kan og vil gøre deres bedste, for at deres barn trives og udvikler sig¹⁷.

Forældre er den mest betydningsfulde faktor i det lille barns liv og nøglen til at understøtte barnets trivsel, udvikling, sundhed og læring. Derfor er fagprofessionelle og småbørnsfamilier og kommende forældre indbyrdes afhængige i forhold til både at belyse årsagerne til de problemer, de oplever omkring barnet og familien, og skabe gode løsninger herpå.¹⁸ Det øger forældrenes motivation og mulighed for at mestre eget liv, når de føler sig set, hørt og forstået i den sammenhæng og med de påvirkninger, de indgår i.¹⁹

Når forældrene oplever sig velorienterede og ligeværdigt inddraget i samarbejdet med de fagpersoner, de møder, øger det deres mulighed for deltagelse, indflydelse og motivation for at finde og fastholde de gode løsninger for barnet. Succesfuld inddragelse hænger tæt sammen med måden, den fagprofessionelle møder forældrene på og handler på det, de fortæller. Et anerkendende samarbejde, hvor forældre mødes med empati, varme og forståelse, har betydning for oplevelsen af at blive hørt og inddraget.

Det er derfor væsentligt, at de fagprofessionelle drøfter og tager stilling til, hvordan vejledning, hjælp og støtte bedst tilrettelægges, så både barnet og forældrene indgår aktivt i samarbejdet.²⁰

16 Maple: *Familier i sårbare situationer*, Egmont Fonden, 2019: https://maplecp.com/download/190108_Maple_Egmont_Rapport.pdf.

17 <https://www.social.dk/tvaergaende/sociale-indsatser/signs-of-safety>.

18 *Tidlig opsporing og reaktion på mistrivsel hos små børn – seks faglige kernekomponenter*, Social- og Boligstyrelsen, 2019.

19 Villumsen, Anne Marie: *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*, Akademisk forlag, 2018 (s.179).

20 Der findes forskellige metoder til og modeller for inddragelse. Læs mere om inddragelse hos Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv: <https://www.sbst.dk/boern/videnscenter-om-boerneinddragelse-og-udsatte-boerns-liv>.

Når man skal inddrage et lille barn i samarbejdet

Barnets lov lægger vægt på reel inddragelse af barnet og på, at hjælp og støtte altid skal tage afsæt i barnets perspektiver, ressourcer og behov. Barnets perspektiv skal være i fokus, der skal lyttes til børnene, og de skal have indflydelse på beslutninger, der betyder noget for dem.

Når det handler om at inddrage barnets perspektiv kan der være forskellige betydninger af dette. Barnets *indefra-perspektiv* udgør barnets egne holdninger, oplevelser, tanker og ønsker. I arbejdet med at tilvejebringe barnets *indefra-perspektiv* handler det om at give ordet til barnet og derved få direkte adgang til barnets holdninger, oplevelser og ønsker.

For fagpersoner, der møder og skal inddrage de små børn i regi af familiehuset, kræver det en særlig opmærksomhed. I nogle tilfælde vil det være vanskeligt at opnå et *indefra-perspektiv*. Det kan eksempelvis være, når der er tale om meget små børn, børn med kognitive eller kommunikative udfordringer, eller hvis barnet ikke ønsker at deltage. I disse tilfælde må der arbejdes med et *tilstræbt indefra-perspektiv*, som er den voksnes forsøg på at sætte sig i barnets sted og forstå, hvordan bestemte situationer eller livsvilkår opleves af barnet. Et *tilstræbt indefra-perspektiv* kan eksempelvis opnås ved observation eller ved at bede forældrene og andre kendte voksne om at indtænke barnets perspektiv.

Læs mere i publikationen:
[Inddragelse af børn mellem 0-6 år](#)

Brugerinddragelse i Langeland Kommune

I Langeland Kommune har man i den forberedende fase tænkt brugerne af familiehuset helt centralt ind i udvikling af familiehuset. Med brugerne forstås forældre i målgruppen for familiehuset. Man har bl.a. oprettet en implementeringsgruppe "Familiefokus", hvor repræsentanter for familiehusets brugere indgår i et samskabende forum med familiehusets koordinator, leder af Forebyggelse Børn og Unge, en udviklingskonsulent samt en nøglemedarbejder fra sundhedsplejen. Formålet er, at brugerne får ejerskab til huset, og at man løbende kan udvikle familiehuset, så det passer til brugerne. Brugerrepræsentanterne rekrutteres med blik for, at de bredt repræsenterer husets målgruppe og afspejler den forskellighed, der kendetegner målgruppen. Der kan være op til fem repræsentanter i implementeringsgruppen, så de antalmæssigt er i overtal i gruppen.

For at understøtte gruppens arbejde har kommunen skabt en struktur med tydelig ramme for, hvad brugerrepræsentanterne kan beslutte, og hvad de kan få medindflydelse på. De har fx medbestemmelse i forhold til forplejning i caféen, samt hvilke aktiviteter der skal være, og de kan også komme med anbefalinger i forhold til de konkrete aktiviteter form og struktur.

Det har desuden været vigtigt, at det er attraktivt at være med i gruppen ud fra en win-win-tilgang, hvor brugerne oplever, de får noget ud af det, fordi de får indflydelse på udviklingen af familiehuset, samtidig med at kommunen får kvalificeret og tilpasset huset til målgruppen, så de herigennem kan lykkes med at møde familierne så tidligt som muligt i forhold til de problemer, de oplever.

Kerneelement:

TIDLIGE OG FOREBYGGENDE INDSATSER

Skab tidlige og forebyggende indsatser, der er målrettet småbørnsfamilier og kommende forældres behov, ressourcer og udfordringer.

Småbørnsfamilier og kommende forældre i en sårbar position er en bred målgruppe, der kan dække over mange forskellige sårbarheder (psykiske, sociale, fysiske m.fl.). Det kræver derfor en bred palet af indsatser og tilbud at matche målgruppens forskellige behov, ressourcer og udfordringer.²¹

De samlede indsatser, tilbud og aktiviteter, som familiehuse giver let adgang til, dækker over universelle forebyggende tilbud, åbne tilbud med bl.a. fokus på fællesskab og netværk og mere målrettede indsatser til særlige målgrupper. Desuden er det relevant, at familiehuse også bygger bro og sikrer sammenhæng til andre indsatser, fx dagtilbud, job- og uddannelse, myndighedsområdet, det regionale familieambulatorium, civilsamfundsorganisationer mv.

Det er vigtigt, at de samlede indsatser har fokus på hele familien og involverer alle forældre i familiekonstellationen og dermed også har blik for eventuelle behov for særskilte målrettede tilbud til mor/far/partner.²²

Under graviditeten er det især det relationelle arbejde med de kommende forældre, der er i fokus. En tidlig indsats allerede i graviditeten gør det muligt at fokusere på de kommende forældres behov, før barnet er født, så de efter fødslen er klar til at forholde sig til barnets behov og kompetencer og skabe en tryk tilknytning.²³

Der kan være geografiske og demografiske forskelle på målgruppens udfordringer og problemstillinger, og det er derfor vigtigt, at kommunen har et indgående kendskab til de lokale behov i forhold til målgrupper og problematikker.

21 Sundhedsstyrelsen: *Projekter for sårbare gravide udviklet for SPU-midler i 2014-2017. Tværgående evaluering.* København, NIRAS, 2018.

22 Juhl et al.: *Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1.000 dage – hvordan kan arbejdet styrkes?* Frederiksberg, NUBU, 2018.

23 Sundhedsstyrelsen: *Projekter for sårbare gravide udviklet for SPU-midler i 2014-2017. Tværgående evaluering.* København, NIRAS, 2018.

Familiens Hus i Lolland Kommune – åbne tilbud og aktiviteter

Udgangspunktet for alle tilbud og aktiviteter i Familiens Hus i Lolland Kommune er, at de er åbne for alle gravide og forældre med børn i alderen 0-6 år. Hvis en problemstilling kræver yderligere hjælp end det, der tilbydes i Familiens Hus, hjælper personalet familien videre til et relevant tilbud i Lolland Kommune. Familiens Hus har åbent mandag til torsdag fra kl. 08.00-16.00 og fredag fra kl. 08.00-13.00. Telefonrådgivningen er åben mandag fra kl. 10.00-15.00, men man kan altid ringe til huset inden for åbningstiderne.

Aktiviteter i Familiens Hus:

- Anonym rådgivning – både fysisk og telefonisk. Oftest benyttes dette tilbud fysisk, hvis man alligevel er i huset, fx på grund af anden aktivitet eller tilbud. Som udgangspunkt er det husets personale, der står for rådgivningen (spædbarns- og familiekonsulenter), og ellers agerer huset "Én-indgang" til kommunens tilbud og videreformidler kontakt til relevante faggrupper ved behov.
- Barselscafé. En gang om ugen af fire timers varighed. Tilbuddet er til begge forældre, det er dog oftest kvinder, som deltager. Man kan også deltage som gravid. Der er spædbarns- og familiebehandler og sundhedsplejerske til stede, og formålet er, at forældre kan mødes og netværke samt få råd og vejledning.
- Fars Legestue. En gang om ugen i halvanden time. Et tilbud, hvor fædre med børn op til fem år kan mødes med andre fædre. Det er på nuværende tidspunkt spædbarns- og familiekonsulenter, der driver Fars Legestue, men der arbejdes på, at en frivillig far og en sundhedsplejerske kan drive aktiviteten.
- Ung Gravid. Et 10-ugersforløb, en gang om ugen, varighed cirka tre timer med efterfølgende frokost. Man skal være under 25 år, der er plads til otte deltagere. Man bliver registreret med navn, telefonnummer og terminsdato. Telefonnummeret bruges udelukkende til at sende sms'er med dato og tidspunkt for aktiviteter. Forløbet drives af spædbarns- og familiekonsulenter og suppleres af andre relevante faggrupper. På Ung Gravid vejledes der i forhold til fødsel og kommende barn.
- Stimulastik ved ergoterapeut. Der tilbydes fire gange undervisning til førstegangsfødende. Tilbuddet er til både mor, far og babyer fra 4-månedersalderen. Stimulastik er gymnastik for babyer, hvor man styrker motorikken, leger og bruger kroppen. Hvis man har behov for stimulastik – og ikke er førstegangsfødende – så kan Familiens Hus skabe kontakt til ergoterapeut omkring behov for forløb.
- Forældregrupper. Sundhedstjenesten bruger Familiens Hus til opstart af forældregrupper. Man kan få lov til at fortsætte med at bruge huset, så længe man ønsker, men som regel benytter forældrene tilbuddet 2-3 gange. Rent praktisk fungerer det sådan, at det aftales med Familiens Hus, hvornår der er lokaler ledige, dog altid inden for husets åbningstider.
- Home-Start har rådgivning en gang om ugen i huset. Home-Start hjælper familier, der har det svært, igennem samtale med forældre og hører om deres behov. Derefter kan de tilbyde at finde en frivillig, som vil afsætte 1-2 timer om ugen til fx praktisk hjælp. Home-Start matcher frivillig og familie, og herefter kan samarbejdet fortsætte op til et halvt år ved rette match. Et eksempel kan være en enlig mor med tre børn, som er uden netværk. Hun får tilknyttet en person, der kan hjælpe med fx støvsugning, tøjvask, børnepasning eller lignende.
- Psykologhjælp til unge en gang om måneden. Det er til unge mellem 15 og 25 år, som kan få op til fem samtaler anonymt. Lolland Kommune har et team af ungepsykologer, som beskæftiger sig med målgruppen, og det er ungepsykologerne, som vurderer, hvor mange samtaler den unge har brug for samt det videre forløb. Der er ikke ventetid til psykologsamtaler.

Der afholdes også løbende forskellige events og foredrag med forskellige temaer, fx førstehjælp, kost, overgangskost, tandhygiejne, børnemassage, økonomi, vold, opdragelse. På grund af stor interesse er tilmelding nødvendig. Alle aktiviteterne afholdes af frivillige.

Fokus på Far – Familiehuset i Odder Kommune

Odder Kommune har generelt fokus på fædres rolle i forbindelse med graviditet og barsel og arbejder bl.a. med far-ambassadører i sundhedsplejen og screener systematisk fædre i forhold til fødselsdepression i graviditeten og i forbindelse med sundhedsplejens besøg, og der tilbydes efterfødselsreaktionsgrupper til fædre samt individuelle efterfødselsreaktionsforløb. Desuden har kommunen et gruppeforløb til fædre på barsel fra graviditet, og frem til barnet er ti måneder.

Via familiehuset har man fået et øget fokus på fædres rolle og igangsat flere målrettede tilbud, som henvender sig til fædre. Formålet er at understøtte fædre i deres rolle som forældre og få dem til at føle sig som ligeværdige og vigtige figurer i barnets liv på linje med mødre. Familiehuset har udviklet tre tilbud som "Fars Legestue", "Far-kontakten" og "Fædregruppen". Indsatserne er både udviklet og evalueret med afsæt i brugernes behov og ønsker.

Flere af de målrettede tilbud til fædre er udviklet i tæt samarbejde med civilsamfundet. Familiehusets erfaring er, at man skal lave et grundigt forarbejde, før man indleder samarbejdet, hvor man afklarer rammer og mål for samarbejdet samt rollefordeling og fælles fodslag i forhold til hinandens rammebetingelser og formål.

Det er vigtigt at være transparent og eksplicit i dialogen om, hvordan man ser indsatsen, da indforståede selvfølgeligheder let kan gå tabt i mødet mellem to forskellige kulturer.

Medarbejdere fra familiehuset har desuden prioriteret relationen og det ligeværdige samarbejde med de forskellige foreninger gennem hyppige samtaler og koordinering. Fx deltog en medarbejder fra familiehuset på et bestyrelsesmøde hos en samarbejdspartner og fik herigennem et bedre blik for, hvordan man kunne imødekomme deres præmisser i samarbejdet.

I forhold til implementering af indsatserne har det fungeret godt, at en gennemgående person i familiehuset har et samlet overblik over tilfældene til fædre. Det skaber synergi og sammenhæng mellem indsatserne. Det har også været afgørende, at kommunen har et tværfagligt samarbejdsforum på spæd- og småbørnsområdet på tværs af sundhedsplejen, familiehuset samt udfører- og myndighedsområdet. Den faste deltagerkreds i dette forum kan invitere civilsamfund, PPR og voksenområdet ind i forhold til bestemte emner, og det har styrket den løbende koordinering, sparring og faglige udvikling på tværs.

Tilbud målrettet fædre i Odder Kommunes Familiehus:

- **Fars Legestue** er et samarbejde med den lokale kirke. Målet er at skabe et ikke-kommunalt rum, som henvender sig til alle fædre. Det foregår i Kirkecenteret en gang om ugen i et lånt lokale med legetøj og hyggelige rammer, og en kirketjener sørger for kaffe. Det er et universelt tilbud til fædre med børn i alderen 0-6 år.
- **Far-kontakten** er en del af kommunens åbne rådgivning målrettet fædre. Tilbuddet består af fem samtaler hos en mandlig behandler. Sundhedsplejersken henviser systematisk, men andre faggrupper kan også henviser, og fædre kan selv tage kontakt. Rammerne er fleksible med henblik på at møde fædre der, hvor de er. Fx kan man gå en tur eller mødes hjemme hos fædre.
- **Fædregruppen** er en selvhjælpsgruppe, som Frivilligcenteret står for i et samarbejde med kommunen. Tilbuddet er forankret i frivilligt regi med en frivillig psykolog tilknyttet som gruppeleder samt en lønnet familieterapeut fra kommunen. Gruppen består af 6-8 fædre, som mødes en aften hver anden uge. Der bliver reklameret for tilbuddet gennem Frivilligcenterets hjemmeside og henvist til det gennem Far-kontakten og andre fagpersoner, og man kan desuden selv henvende sig.

Tryghedscirklen i familiehuse

En række familiehuse tilbyder forældreforløbet Tryghedscirklen. Formålet med forløbet er at støtte udviklingen af en sund og tryk relation mellem forælder og barn og at forebygge udviklingen af utryk tilknytning. Forløbet strækker sig over otte mødegange af ca. 1-1½ times varighed. Med udgangspunkt i små filmklip støttes forældrene i at reflektere over deres børns og deres egne følelsesmæssige behov samt over, hvordan de bedst muligt imødekommer deres børns behov.

Tryghedscirklen som et åbent tilbud til alle forældre i Familiehuset i Varde Kommune

I Familiehuset i Varde Kommune er forældreforløbet Tryghedscirklen et åbent tilbud til alle forældre med børn i alderen 0-6 år. Sundhedspleje og dagtilbud kan henvise forældrene til tilbuddet. Forældre kan også selv tilmelde sig via en elektronisk formular, som ligger på familiehuseets hjemmeside.

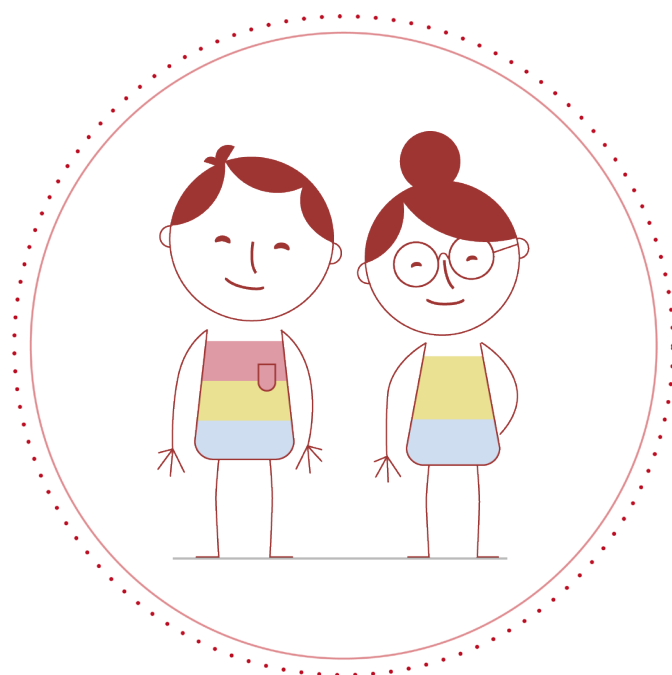
Familiehuset i Varde har gode erfaringer med at kunne tilbyde Tryghedscirklen som gruppeforløb til forældre, i forlængelse af at forældrene har fået individuelle rådgivningssamtaler i Familiehuset. Det er oplevelsen, at de individuelle samtaler kombineret med gruppetilbud supplerer hinanden godt, fordi forældrene får mulighed for at reflektere og arbejde med det, der udfordrer dem på forskellig vis. Forældrene har meget positive tilbagemeldinger på deltagelsen i forløbet. Det er oplevelsen, at den lette adgang til selv at tilmelde sig gruppeforløbet via familiehuseets hjemmeside og ved at indtaste sine kontaktoplysninger har betydning for nogle forældre, for hvem det er et stort skridt at række ud efter hjælp.

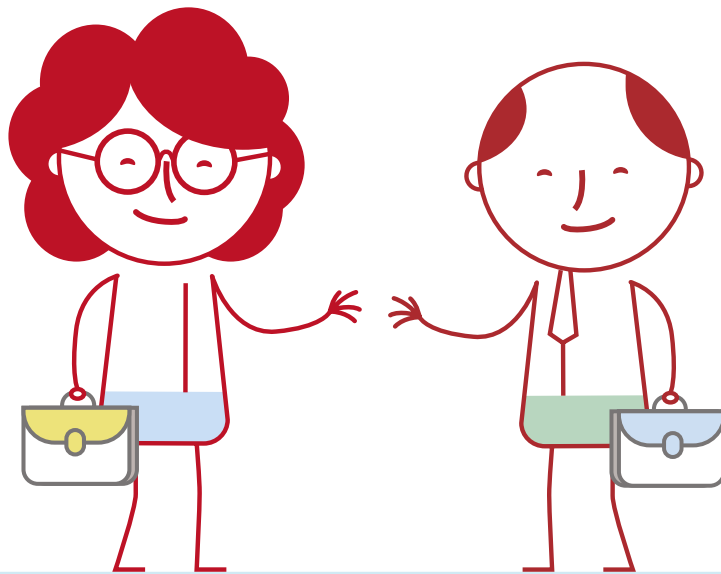
Tryghedscirklen er et visiteret tilbud i Odder Kommune

Familiehuset i Odder Kommune tilbyder ligeledes Tryghedscirklen individuelt eller i grupper til forældre med børn i alderen 0-6 år. Forældrene skal henvises til forløbet af familiens sundhedspleje, dagtilbuddet, familiebehandlere eller børne- ungerådgiver. I Odder Kommune har det pædagogiske personale i dagtilbud, herunder alle dagplejere, ligeledes fået undervisning i Tryghedscirklen. Konkret har alle været på et 8-ugers COS-P-forløb, som er tilpasset den pædagogiske kontekst, hvor man reflekterer over relationen mellem omsorgsgiver og børn i en dagtilbudskontekst.

Erfaringen fra Odder Kommune er, at det er med til at skabe fælles sprog og fælles tilgang til familierne på tværs. Det skaber større sammenhæng mellem barnets forskellige arenaer, at både hjem og dagtilbud har fået det samme gruppeforløb. Tilgangen til barnet og forståelsen af barnet smelter i højere grad sammen. Både dagtilbudspersonale og forældre ses i denne kontekst som omsorgspersoner for barnet.

Strategisk fokus skaber sammenhæng

Arbejdet med de organisatoriske forudsætninger og implementeringen af en faglig praksis, hvor de fem kernelementer er bærende, er tæt forbundne. Ledelsen bør derfor sikre et godt samarbejde mellem det strategiske niveau, som er ansvarlig for de organisatoriske rammer, og de faglige ledere, medarbejdere og øvrige aktører, der er involveret i arbejdet med de faglige kernelementer i hverdagen. Det kan fx ske ved at:

- nedsætte en styregruppe med repræsentanter fra direktions- og chefniveauet, og med tæt opfølgning til det politiske niveau, så der sikres politisk opbakning til arbejdet.
- skabe en bred involvering på tværs af kommune, region og civilsamfund. Familiehuse forudsætter et koordineret tværgående samarbejde, og det bør overvejes lokalt, hvilke områder, afdelinger og sektorer der er særligt centrale for det tværgående samarbejde.
- invitere repræsentanter for familiehusets målgruppe med i udviklingsarbejdet. Det kan styrke og nuancere sammenhængen mellem de organisatoriske forudsætninger og den faglige praksis.

Organisatoriske forudsætninger

For at muliggøre arbejdet med at udvikle og implementere en tidlig forebyggende indsats og en faglig praksis i familiehuset bør fire organisatoriske forudsætninger være til stede:

- *Ressourcer og strategisk prioritering*
- *Organisering og rammer for samarbejde*
- *Viden og relationelle kompetencer*
- *Tværgående overblik over tilbud.*

Overordnet set kan disse forudsætninger sikre den organisatoriske kapacitet og rammer for en faglig indsats i familiehuset, hvor kernelementerne er bærende.

Ressourcer og strategisk prioritering

Det er en forudsætning for at lykkes med at implementere en sammenhængende og tidligt forebyggende indsats, at der på tværs af de relevante områder er en ledelses- og direktionsmæssig strategisk prioritering af arbejdet. Med afsæt i et forebyggende mindset er det vigtigt at skabe en tydelig retning for, hvorfor familiehuset etableres, og hvordan arbejdet kobler sig til kommunens strategier på området. Det er også en fordel, at kommunen tidligt i arbejdet indgår strategisk samarbejde med de relevante samarbejdspartnere i region og civilsamfund.

Det er ligeledes en forudsætning, at den kommunale ledelse prioriterer de fornødne ressourcer til at sikre samarbejde og koordination omkring familiehushets målgruppe. Det gælder både internt i den kommunale organisering af indsatsen og i forhold til samarbejdet med regionen, civilsamfundet eller andre samarbejdspartnere. Det gælder både i opstarten, hvor nye samarbejder skal opdyrkes, og der skal udvikles materialer og tilbud, og i en driftsperiode, hvor de forskellige samarbejdsrelationer og tilbud løbende skal vedligeholdes og udvikles.

Tydelig organisering og klare rammer for samarbejde

Det er afgørende, at den overordnede ledelse for familiehuset har fokus på at skabe tydelig organisering og klare rammer for det tværgående samarbejde mellem de forvaltninger og sektorer, der indgår i familiehushets samlede indsats.

Samarbejde mellem de forskellige aktører skal være lettilgængeligt og veletableret, og det forudsætter bl.a., at rammerne for samarbejdet er tydelige og understøtter kontinuitet og sammenhæng. Det gælder både det interne samarbejde i kommunen, fx mellem sundheds-, dagtilbuds- og børne- og familieområdet,

og i kommunens samarbejde med regionen, fx fødesteder og psykiatrien, samt med civilsamfundet.

Det er samtidig vigtigt, at rammerne for de forskellige samarbejder løbende udvikles og vedligeholdes. Der bør være fokus på forskellige elementer i samarbejdet, herunder opsporing, mulighed for mono- og tværfaglig sparring samt koordinering og udvikling af konkrete tilbud.

Viden og relationelle kompetencer

Det er en organisatorisk forudsætning, at fagpersoner på tværs af de fagområder, der arbejder med familiehushets målgruppe, har aktuel og relevant faglig viden om spæd- og småbørns udvikling og (mis)trivsel samt har kompetencer til at omsætte viden relevant i arbejdet med det lille barns og forældrenes trivsel, sundhed og udvikling samt identificere og reagere på eventuelle problematikker.

Det er ligeledes en forudsætning, at medarbejdere, der møder familiehushets målgruppe, har og løbende vedligeholder relevante kompetencer til at skabe tillidsfulde relationer. Tillid er afgørende for samarbejdet, og det indebærer bl.a. en fælles faglig forståelse og prioritering af relationer såvel i mødet med småbørnsfamilier og kommende forældre som i det tværgående samarbejde omkring familiehuset.

Tværgående overblik over tilbud

Årsagerne til, at småbørnsfamilier og kommende forældre har brug for tidlig hjælp og støtte, kan være vidt forskellige, og der vil være behov for en bred vifte af tilbud, som imødekommer målgruppens behov. De samlede indsatser, tilbud og aktiviteter, som familiehuset giver let adgang til, har forskellige formål og specialiseringsgrad på tværs af fx sundhedspleje, PPR, familieafdelingen samt regionens svangreomsorg og tilbud via civilsamfundet. Tilbud kan også involvere aktører i nærmiljøet, fx barnets dagtilbud.

Det er derfor en organisatorisk forudsætning, at de fagprofessionelle har adgang til et tværgående overblik over, hvilke relevante tilbud og indsatser der findes til familiehushets målgrupper på tværs af kommunale forvaltninger, herunder sammenhæng til støttende indsatser efter barnets lov, samt region og civilsamfund. Overblikket gør det muligt at hjælpe småbørnsfamilier og kommende forældre hurtigt videre til øvrige tilbud.

Odder Kommune – strategisk prioritering og tidlig inddragelse af samarbejdspartnere

Odder Kommune har gennem en årrække arbejdet med at styrke den tidligt forebyggende indsats på småbørnsområdet, bl.a. ved at implementere en række forebyggende indsatser til spæd- og småbørnsfamilier samt etablere et specialiseret tværfagligt samarbejdsforum på småbørnsområdet, der arbejder systematisk med opsporing, visitering og indsatser for målgruppen.

Som led i etableringen af Odder Kommunes Familiehus ønskede man at styrke det strategiske afsæt for familiehusets arbejde, og derfor blev der afholdt et stort kickoff-arrangement med deltagere fra kommunen, regionen og civilsamfundet. Fra kommunen var der bred deltagelse på tværs af almen- og specialområdet og fra både børne- og voksenområdet. Desuden var det politiske udvalg repræsenteret med det formål at knytte familiehuset an til kommunens overordnede strategi om omlægning til en mere tidlig og forebyggende tilgang, der også er politisk bestemt.

Det fælles kickoff-arrangement satte bl.a. fokus på forældresamarbejde og arbejdet med at skabe en familievenlig adgang til samarbejdet med kommunen. Ved at prioritere ressourcerne, til at aktører fra de relevante områder kunne mødes og lære hinandens praksis bedre at kende samt knytte an til den strategiske retning, fik man dermed skabt et godt afsæt for det videre arbejde med et fælles forebyggende mindset i hele organisationen.

Efterfølgende har kommunen arbejdet videre med at afdække styrker og barrierer i den nuværende praksis på småbørnsområdet med henblik på at prioritere indsatsområder for den videre implementering af familiehuset. Erfaringen er, at hvis familiehuset skal lykkes med sine målsætninger, forudsætter det et tværgående samarbejde, hvor alle forpligter sig på den politisk bestemte strategi om en tidligt forebyggende indsats. Fx viste det sig, at indførelsen af et ekstra besøg ved sundhedsplejen ved barnets 1½ år kun gav mening, hvis den resterende organisation var klar til at tage imod den øgede tilgang af familier, der forventedes ved en forstærket opsporing.

Behovet for en høj grad af informationsudveksling og koordinering på tværs af målgrupper og sektorer har betydet, at kommunen har prioriteret en koordinator og udvikling af en digital platform, der kan bidrage til overblik. Der er også løbende afholdt workshops med deltagelse på tværs af kommunen samt fra region og civilsamfund. Målet er, at familierne oplever en kommune, hvor der ikke findes "forkerte døre" at gå ind ad, fordi medarbejderne kender hinanden og kan hjælpe familierne videre til den rette støtte.

4. Dokumentation og opfølgning på indsatser og forløb

Dokumentation af indsatserne og familiernes udvikling kan bidrage til at vise, om familiehuset gør den ønskede forskel for brugerne, og kan også være et vigtigt skridt i forhold til at kvalificere en "mavefølelse" og informere faglige dialoger. Tilbud og indsatser i regi af familiehuset har primært et tidligt forebyggende sigte og kan således have karakter af at ligge uden for de ydelser, som kommunen, jf. barnets lov, er forpligtiget til at tilbyde. Derfor kan dokumentation af resultaterne og den værdi, det skaber for brugerne, være af stor relevans, ikke mindst for ledelse og politikere, der har til opgave at træffe beslutninger om indsatser og udvikling af området.

Arbejdet med dokumentation kan være med til at:

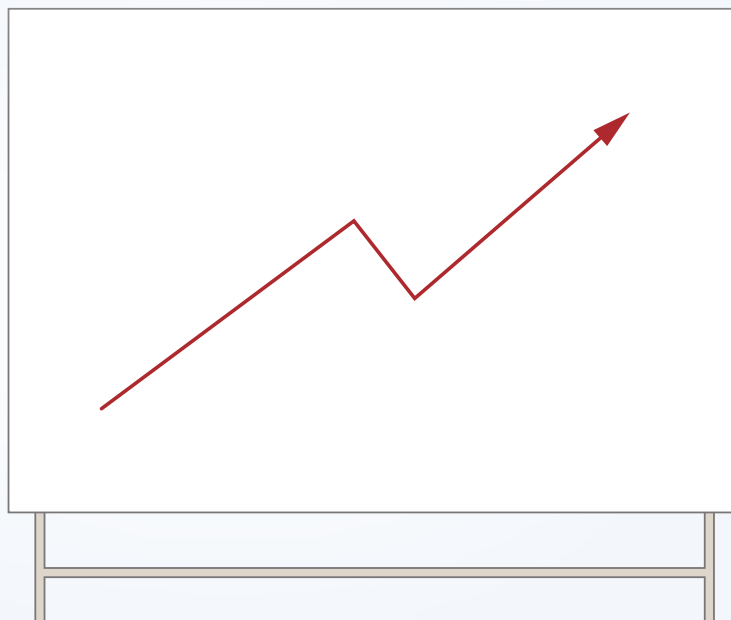
- kvalificere udviklingen af tilbud og indsatser i familiehuset
- styrke de faglige refleksioner, så man opbygger en læringskultur baseret på viden
- give vigtig feedback fra brugerne af huset og give dem en stemme
- understøtte opbakning til familiehuset hos ledelse og kommunens politikere.

Håndbog i lovende praksis

Social- og Boligstyrelsen har udgivet *Håndbog i lovende praksis*, som består af otte hæfter, der hver for sig eller tilsammen kan støtte processen med dokumentationsarbejde – fra de første overvejelser om indsatser, over ledelsens rolle og valg af dokumentationsredskaber til formidling af den valgte dokumentation. I håndbogen er der konkrete redskaber og eksempler på cases fra kommuner og sociale tilbud, der arbejder med dokumentation.

[Find Håndbog i lovende praksis her](#)

Indsamling af data

Data er dokumentation, der indsamles på systematisk vis. Data kan understøtte faglige refleksioner, og hvis der indsamles forskellige former for data – både kvalitative og kvantitative – kan det bidrage til forskellige former for dokumentation og faglige refleksioner. Det er derfor et godt udgangspunkt at arbejde ud fra en bred forståelse af databegrebet.

Data kan være:

- Feedback fra brugerne
- Opgørelser over progression hos brugerne
- Uddrag fra interview
- Faglige observationer
- Aktivitetsdata og nøgletal mv.
- Information om brugerne.

Ofte vil den samme dokumentation kunne bruges til flere forskellige formål. Fx kan opgørelser over progression hos brugerne både vise ledelse og politikere, hvilken værdi tilbuddet skaber for brugerne, og samtidig bruges til at kvalificere faglige drøftelser i personalegruppen eller med tværfaglige samarbejdspartnere. Selv en mindre dokumentationsindsats kan derfor give stor værdi til familiehuset.

Tal til hjernen og historier til hjertet

I arbejdet med at dokumentere indsatsen i familiehuset over for det politiske niveau kan det være en fordel at kombinere dokumentation, der taler til både hjernen og hjertet. Man kan fx kombinere kvantitative resultater med udsagn fra brugerne af familiehuset om, hvilken værdi det har givet dem at følge et forløb i huset. En løbende involvering af det politiske niveau kan fx tilrettelægges som en årlig status på udvalgmøder.

Ledelsens rolle

At arbejde med dokumentation og indsamling af data kan være en kulturændring for dem, der arbejder i familiehuset. Derfor er det vigtigt, at ledelsen løbende understøtter, at dokumentationen gennemføres som aftalt. Ledelsen kan bl.a. være opmærksom på at:

- facilitere medarbejderinvolvering, så medarbejderne finder dokumentationen meningsfuld
- sikre, at medarbejderne er trygge ved opgaven og ved, hvad de skal gøre
- tilrettelægge dokumentationen, så det er let at gå til i den daglige opgaveløsning.

Dokumentationen skal holdes levende, give mening og bør jævnligt tages op til faglig refleksion af ledelsen. Det kan fx være vigtigt at følge op på:

- Viden om målgruppen, herunder dokumentation af henvendelsessårsager, problemstillinger mv.
- Hvordan familier rekrutteres.
- Familiernes brug af familiehusets tilbud og indsatser.
- Familiernes udvikling og udbytte af indsatsen.
- Henvielse til indsatser uden for familiehuset.

Det kan ligeledes være vigtigt, at ledelsen følger op på, hvordan det konkret går med at få deltagerne til at udfylde skemaer efter deltagelse i et forløb eller andre igangværende metoder til dataindsamling. Det er vigtigt, at ledelsen går forrest og er rollemodel, når det gælder om at vise interesse for dokumentationen.

Det er også vigtigt at sikre feedback til medarbejderne og vise dem den data, de har indsamlet. De bør løbende få mulighed for at se værdien af den dokumentation, de indsamler, og være med til at drøfte dokumentationsopgaven og reflektere over resultaterne, fx som et fast punkt på personalemøder. Det kan med den rette dokumentation kvalificere faglige refleksioner over kvaliteten i indsatsen, og hvorvidt indsatserne understøtter familiernes behov, eller om der er behov for justeringer.

Hvis der er mange medarbejdere involveret i familiehuset, kan der med fordel etableres et kvalitetsteam, der har ansvar for at drive og understøtte dokumentations- og udviklingsarbejdet.²⁴

Præcisér formålet med familiehuset

Et vigtigt afsæt for arbejdet med dokumentation er at definere, hvad formålet med familiehuset er, samt mål og succeskriterier. Hvis familiehuset fx skal styrke brugernes netværk og mestring af forælderrollen, bør dokumentationen fokusere på dette. Hvis familiehuset skal skabe synergieffekter ved at arbejde tværfagligt og tværprofessionelt, bør fokus rettes på dét.

Det er desuden vigtigt at reflektere over formålet med at dokumentere. Her er det relevant at afklare, om dokumentationen skal bruges:

- i dialogen med den enkelte familie
- til faglig refleksion og kvalitetsudvikling af indsatserne
- til ledelsesinformation, herunder administrativt og politisk niveau.

Der er potentielt set mange ting, man kan blive nysgerrig på og derfor ønsker at indsamle data om. Man kan derfor med fordel prioritere de vigtigste data, så dokumentationsopgaven ikke bliver for stor – både af hensyn til medarbejdernes tid og af hensyn til familiehusets brugere. Prioriteringen af de vigtigste data bør tage udgangspunkt i formålet med familiehuset og formålet med dokumentationen.

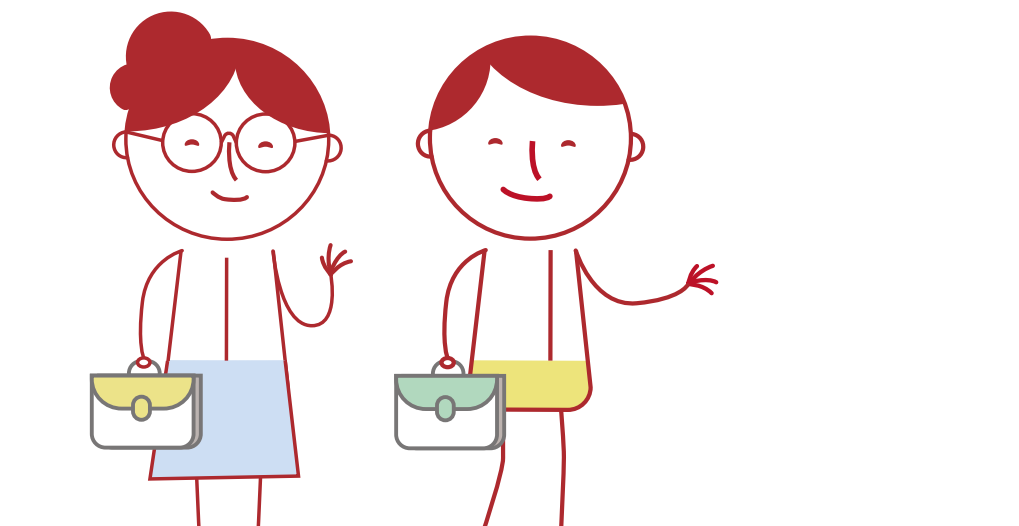
De indledende overvejelser

Den bedste data er den, der bliver brugt! Dataindsamlingen bør fra starten gennemtænkes nøje, så opgaven er overskuelig og ikke kræver et stort setup. Dokumentationsindsatsen kan udvikles og tilpasses undervejs, i takt med at rutiner med dataindsamling er på plads, eller når behovet for flere data opstår.

Når formålet med familiehuset og dokumentationen er defineret, har man et godt udgangspunkt for at vælge eller udvikle de relevante dokumentationsredskaber. Det kan fx være korte spørgeskemaer og registreringer af brugerne, eller det kan være interview med brugere eller samarbejdspartnere.

Overvejelserne i forhold til at indsamle dokumentation kan bl.a. indeholde:

- Hvem skal stå for indsamlingen af dokumentation? Alle medarbejdere eller nogle få udvalgte? Hvem har hvilke roller og ansvar?
- Hvornår indsamles data konkret som del af det igangværende samarbejde med brugerne og samarbejdspartnerne?
- Ved de relevante medarbejdere, hvad de skal gøre?
- Hvilke drivkræfter og barrierer der er for indsamling af dokumentationen i regi af familiehuset. Hvordan kan drivkræfter fremmes, og barrierer håndteres?
- Skal der indsamles personhenførbare oplysninger? Hvilke GDPR-regler er relevante i den forbindelse?

Arbejdet med dokumentation i Familiernes Hus i Vordingborg Kommune

I Familiernes Hus i Vordingborg Kommune er der arbejdet med dokumentation helt fra den tidlige udviklingsfase, og man har derfor data fra den dag, huset åbnede. Dokumentationsindsatsen har to formål:

- Et strategisk formål, der handler om at dokumentere indsatsen for det politiske niveau. Hvor mange bruger huset? Hvordan virker indsatsen i Familiernes Hus?
- Et udviklingsmæssigt formål, som bl.a. handler om at følge med i, hvor meget de forskellige tilbud benyttes, hvilke brugere der benytter dem, og hvilke byer de kommer fra. Oplysningerne bruges til at udvikle tilbuddene i huset og til at informere drøftelser om, hvor der med fordel kan oprettes satellitter, da Vordingborg Kommune dækker et stort geografisk område.

I det indledende arbejde med dokumentation blev selve formålet med familiehuset formuleret i en tværfaglig workshop. Man kom her frem til, at formålet er at styrke de kommende forældres og familiernes netværk og handlekompetencer, styrke dem i forældrerollen samt bidrage til, at de oplever, at hjælpen fra det kommunale system er "ufarlig".

Derefter fulgte en brainstormingsproces i forhold til den viden, dataindsamlingen skulle bidrage til, samt en efterfølgende prioritering af, hvad der var vigtigst. Her var det et fokus, at

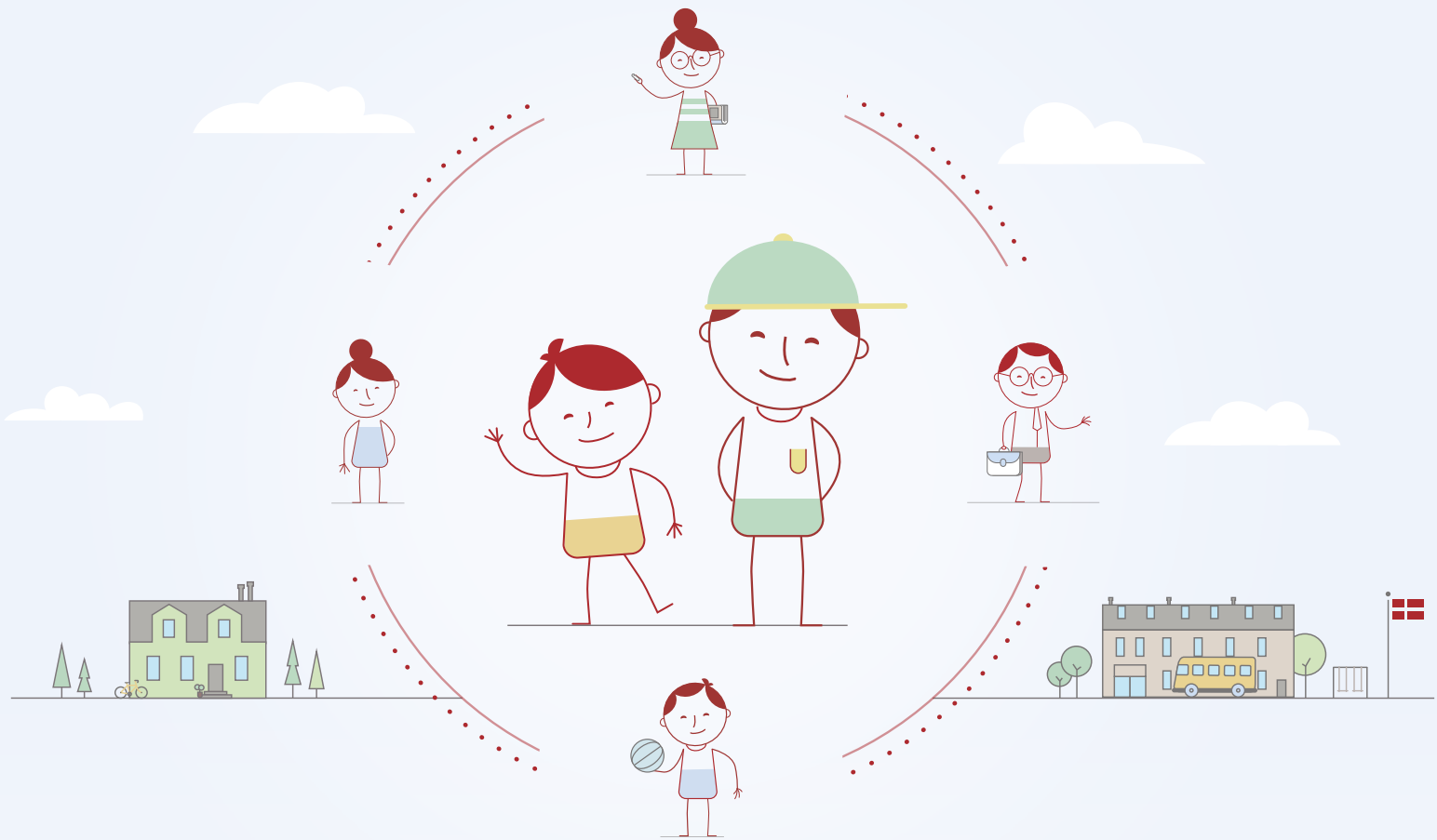
dokumentationen skulle være simpel at gå til af hensyn til både brugernes og medarbejdernes tid. I processen blev politikerne også spurgt om, hvad de særligt ønskede viden om.

Processen mandede ud i, at Familiernes Hus nu har en model, hvor forældrenes udbytte af gruppeforløbene dokumenteres, ved at brugerne scanner en QR-kode til et kort spørgeskema med deres telefoner. Der opgives ikke personoplysninger. I de åbne tilbud og anonym rådgivning foretager medarbejderen en simpel registrering af antal henvendelser, henvender (mor/far/anden) samt postnummer.

I spørgeskemaet er der både kvantitative afkrydsningsspørgsmål og fritekstspørgsmål. Brugernes besvarelser af fritekstspørgsmålene har stor værdi, fordi medarbejderne får viden om, hvad brugerne finder vigtigt ved de gruppetilbud, de har deltaget i, og hvad de har fået ud af det.

På bagsiden af den laminerede QR-kode står, hvad medarbejderen kan sige til brugeren om, hvorfor de evaluerer forløbet.

De foreløbige erfaringer med at indsamle dokumentationen viser, at det fungerer godt og ikke er forbundet med de store udfordringer. Det kræver dog et vedvarende ledelsesfokus at huske medarbejderne på at bruge det i alle tilfælde.

5. Rammer og muligheder i lovgivningen for tværfagligt samarbejde

Familier med behov for hjælp og støtte har ofte kontakt med flere forskellige områder på tværs af sektorer, herunder kommunale og regionale tilbud såsom dagtilbud, skole, sundhedspleje, jordemoder, børne- og ungerådgivning. De forskellige områder arbejder med udgangspunkt i forskellige lovgivninger, hvilket gør det helt centralt, at alle kommunale og regionale områder arbejder sammen om at hjælpe familierne til at skabe sammenhæng mellem de indsatser, familierne tilbydes.

For at familierne kan opleve sammenhæng i indsatsen og mening med den hjælp, de modtager, er det væsentligt, at hjælpen er koordineret. Det er centralt, at forståelsen af familiernes udfordringer og behov for

hjælp afstemmes med familierne, og at en eventuel indsats iværksættes med udgangspunkt i både familiens og de fagprofessionelles problemforståelse.

For fagprofessionelle kan det være brugbart at have kendskab til andre fagprofessionelles lovgivningsmæssige mulighedsrum samt til den lovgivning, der giver dem mulighed for sammen at understøtte familierne bedst muligt.

Nedenfor fremhæves nogle relevante opmærksomheder i forhold til de forskellige lovgivninger, der giver rum for, at familierne kan hjælpes i et koordineret samarbejde.

Det tværfaglige mulighedsrum for udveksling af oplysninger

Når en småbørnsfamilie eller et kommende forældrepar modtager støtte i regi af et familiehus, er det centralt, at de er der frivilligt, fordi de ønsker hjælp til at ændre en situation.

Dette giver de fagprofessionelle en åbning til at lade familierne indgå i overvejelser om, hvorfor det er hjælpsomt, at oplysninger om familien deles i det tværfaglige rum med de øvrige fagprofessionelle. Ofte vil forældrene se formålet og værdien med, at oplysninger deles.

Ved udveksling af oplysninger er det væsentligt, at forældrene er informeret, inddraget og samtykker. Der er ikke et formkrav til samtykket, som kan være skriftligt eller mundtligt. Et samtykke skal uanset formen være specifikt og konkretiseret på en sådan måde, at det klart og tydeligt fremgår, hvad der gives samtykke til.

Det vil ofte være muligt at opnå et samtykke til deling af oplysninger fra forældrene. Der kan imidlertid være situationer, hvor forældrene ikke ønsker at give samtykke, selv om de fagprofessionelle vurderer, at det er nødvendigt som led i det tidlige eller forebyggende arbejde. I disse tilfælde er det alligevel muligt for de fagprofessionelle at drøfte en bekymring. Mulighedsrummet for deling af oplysninger uden samtykke udspecificeres i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, § 11e.

Udveksling af oplysninger

Formålet med lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, § 11e er, at den tidlige og forebyggende indsats over for børn og unge ikke svækkes unødigt af, om det er muligt at få samtykke fra forældrene i den indledende afklarende indsats over for barnet. Bestemmelsen skal således sikre, at man som fagperson kan føle sig sikker på, hvornår man må udveksle fortrolige oplysninger i det tværfaglige samarbejde.

Udveksling af oplysninger, jf. lovens § 11, stk. 2, kan udveksling af oplysninger ske én gang på et møde. I særlige tilfælde kan der ske en udveksling af oplysninger på et opfølgende møde.

Reglerne om udveksling af oplysninger, jf. § 11e, gælder for følgende:

- Skoler
- Skolefritidsordninger
- Sygeplejersker
- Sundhedsplejersker
- Læger
- Tandlæger og tandplejere ansat i den kommunale sundhedstjeneste
- Dagtilbud
- Fritidshjem
- Familieretshuset og myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge
- Selvejende og private institutioner, private klinikker og friskoler, som løser opgaver for de myndigheder, der er oplistet ovenfor.

Familieorienteret rådgivning til familier og kommende forældre, jf. barnets lov

I de senere år har mange kommuner haft fokus på at styrke den tidlige og forebyggende indsats på børne- og ungeområdet bredt set. Den 1. januar 2024 trådte barnets lov i kraft og danner rammen for sociale indsatser til kommende forældre, børn, unge og familier. Barnets lov giver mulighed for at tilbyde småbørnsfamilier og kommende forældre rettidig støtte. Det er således en kommunal forpligtigelse at tilbyde gratis familieorienteret rådgivning til kommende forældre og familier, som har behov for dette. Rådgivningen efter barnets lov, § 29 kan tilbydes i familiehuset som et åbent tilbud, hvor alle frit kan henvende sig.

Barnets lov, § 29

Kommunalbestyrelsen skal som et led i det tidligere forebyggende arbejde sørge for, at forældre med børn og unge eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, og kommende forældre kan få gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunalbestyrelsen skal ved opsøgende arbejde tilbyde denne rådgivning til enhver, som på grund af særlige forhold må antages at have behov for det.

Stk. 2. Rådgivningen skal kunne gives som et anonymt og åbent tilbud.

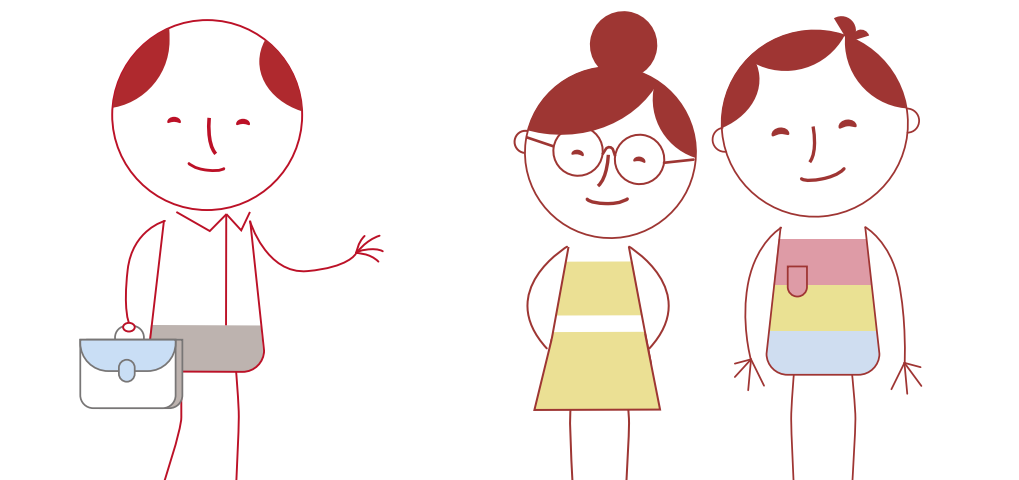
Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og at hjælpe familien over de vanskeligheder, de oplever, så de selv bliver i stand til at løse problemerne. Når (kommende) forældre selv henvender sig, vil det i mange tilfælde være tilstrækkeligt med et kortere rådgivningsforløb, fx et anonymt samtaleforløb med en familiebehandler, eller at familiehuset bygger bro til videre vejledning fra sundhedsplejen, dagtilbud eller anden rådgivning hos fx jordemoder eller egen læge. Rådgivningen kan også bestå af hjælp til løsning af praktiske problemer eller formidling af kontakt til andre myndigheder, fx jobcenter eller jordemoder. Rådgivningen kan også indebære, at familiehuset har en løbende kontakt med familien, afhængigt af behovet.

Familiehuset har ikke en forpligtelse til at følge op på rådgivning efter § 29, og som udgangspunkt er der heller ikke notatpligt, når der udelukkende ønskes og tilbydes rådgivning. Hvis forældrenes henvendelse giver anledning til at overveje en nærmere undersøgelse med henblik på at iværksætte egentlige indsatser, er der notatpligt om de faktiske oplysninger, som myndighedsafdelingen får.

Lovgivning

I det tværfaglige grundlag beskrives udvalgte dele af barnets lov, som er særligt relevant i regi af familiehuset og det tværprofessionelle samarbejde. Læs mere om de nye bestemmelser i barnets lov i [Håndbog om barnets lov](#)

Når bekymringerne for barnet og familien vokser

Formålet med familiehuse er at styrke den tidlige og forebyggende indsats til gavn for småbørnsfamilier og kommende forældre. I det forebyggende arbejde med familierne kan det ske, at bekymringerne for det kommende barn, det lille barn eller familien vokser, og/eller behovet for hjælp bliver større, end familiehuset kan tilbyde. I disse situationer træder de fagprofessionelles underretningspligt i kraft.

Underretningspligt

Efter barnets lov, § 133 har fagpersoner en særlig udvidet underretningspligt til de kommunale myndigheder. I praksis betyder det, at de har pligt til at underrette om forhold, der giver anledning til at mistænke mistroivsel hos børn og unge eller problematikker hos kommende forældre og et ufødt barn.

I situationer, hvor en underretning er nødvendig, gælder det fortsat, at kommuner og regioner har en fælles forpligtigelse til at skabe sammenhæng mellem de indsatser, familierne tilbydes i de forskellige sektorer. Når de fagprofessionelle i familiehuset allerede har skabt en kontakt til de kommende forældre eller småbørnsfamilien, vil denne kontakt ofte med fordel kunne bygge bro til myndighedsafdelingen via en dialogbaseret underretning. En dialogbaseret underretning er et dialogmøde mellem underretter, familien og børne- og ungerådgiver. På et dialogmøde kan familiens og den fagprofessionelles problemforståelse drøftes, og der kan laves aftaler om det fremadrettede samarbejde. Ved at benytte en dialogbaseret underretningsform kan formålet med og konsekvensen af underretningen nemmere afmystificeres for familien, og det kan skabe en tydeligere bro mellem den tidlige forebyggende støtte og den eventuelle videre hjælp efter barnets lov.

Når myndighedsafdelingen modtager en underretning om et barn eller kommende forældre, skal myndighedsafdelingen vurdere, hvad der videre skal ske. Denne vurdering foretages via en screening, jf. barnets lov, § 18 eller § 24. Screeningen har til formål at vurdere, om der er behov for at få de kommende forældres eller barnets støttebehov belyst nærmere, og om barnet har behov for, at der iværksættes en støttende indsats umiddelbart.

Tidligt forebyggende indsatser, jf. barnets lov

I tilfælde hvor børne- og ungerådgiveren på baggrund af en screening vurderer, at de kommende forældres eller småbørnsfamiliens problemstillinger ikke kræver yderligere oplysning, kan barnet og forældrene tilbydes en tidligt forebyggende indsats på basis af screeningen.

De tidligt forebyggende indsatser efter barnets lov, § 30 og § 31 har til formål at afhjælpe aktuelle problemer, som i nogle tilfælde kan have forbigående karakter, fx hvis de er opstået som følge af en ulykke eller alvorlig sygdom i familien.

Barnets lov, § 30

Når kommunalbestyrelsen vurderer, at det kan imødekomme barnets eller den unges behov, skal kommunalbestyrelsen tilbyde en eller flere af følgende tidligt forebyggende indsatser til barnet, den unge eller familien:

- 1) Konsulentbistand, herunder familierettede indsatser.
- 2) Netværks- og samtalegrupper.
- 3) Rådgivning om familieplanlægning.
- 4) Andre indsatser, der har til formål at forebygge et barns, en ungs eller familiens vanskeligheder.

Barnets lov, § 31

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde gratis rådgivning, undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder og deres familier. Opgaverne kan varetages i samarbejde med andre kommuner.

Målgruppen for tidligt forebyggende indsatser efter § 30 eller § 31 i regi af familiehuset er småbørnsfamilier og kommende forældre, der har behov for et afgrænset, men længerevarende og mere konkret tilbud end det, der kan ydes i rådgivning efter § 28 og § 29. Målgruppen har ikke så komplekse problemer, at der er behov for støttende indsatser, jf. § 32, der alene kan iværksættes på baggrund af en afdækning eller en screening.

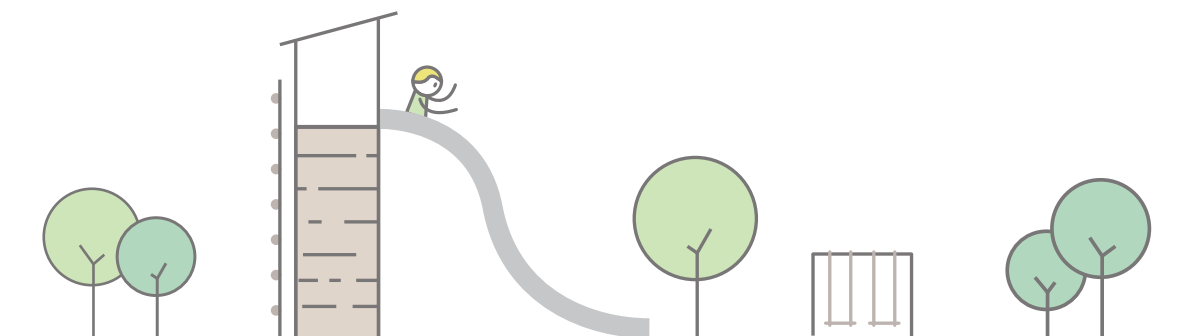
At der forud for iværksættelse af en tidligt forebyggende indsats efter § 30 og § 31 skal foretages en screening, betyder, at en sådan indsats ikke uden videre kan iværksættes af en fagperson, som ikke har myndighed til at kunne foretage en screening. For et familiehus vil det i praksis betyde, at det er nødvendigt med et tæt samarbejde med børne- og ungerådgiver med myndighed til at foretage screeninger, såfremt familiehuset skal kunne tilbyde familierne tidligt forebyggende indsatser efter barnets lov.

Dagtilbud som en del af en helhedsorienteret støtte til familierne, jf. dagtilbudsloven

Størstedelen af alle småbørn benytter et dagtilbud. Dagtilbuddet har en vigtig rolle i at understøtte barnets trivsel, udvikling og læring og har en direkte og væsentlig kontakt til forældrene. Derudover er dagtilbud en væsentlig aktør i opsporingen af børn i risiko for mistrivsel og kan i et allerede etableret samarbejde med forældrene igangsætte tiltag til gavn for barnet i dagtilbuddet. Dagtilbudsloven giver mulighed for at tilbyde støtte til barnet i dagtilbuddet (LBK nr. 988 af 27/08/2024, § 4, stk. 2).

Derudover beskriver dagtilbudsloven, at kommunalbestyrelsen skal sikre sammenhæng i børns liv bl.a. ved at sikre, at dagtilbud samarbejder med andre relevante aktører, herunder Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og sundhedsplejen (§ 3a, stk. 3). At etablere et tidligt samarbejde mellem dagtilbud og andre relevante fagprofessioner er centralt for det fælles og helhedsorienterede arbejde med at hjælpe barnet og forældrene bedst muligt og tidligst muligt. Her har dagtilbud en væsentlig rolle i at inddrage og involvere forældrene i det tværfaglige arbejde, i at afmystificere og i at bygge bro videre til fx familiehuset.

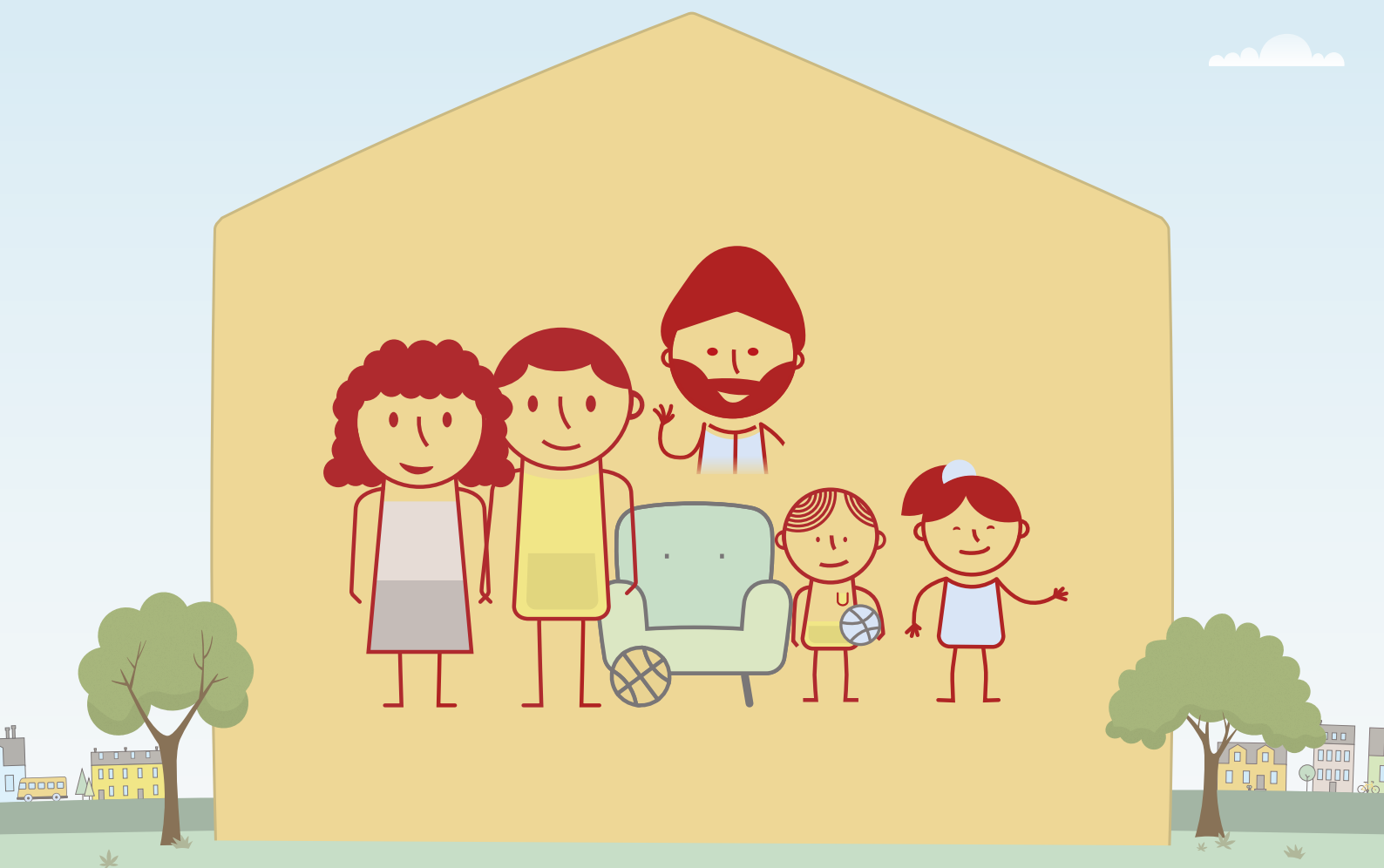
Det er centralt, at børn og forældre oplever sammenhæng mellem de arenaer, barnet indgår i, herunder skole, dagtilbud, og fritidsliv. Dette gælder også i overgange fra én arena til en anden. For det lille barn gælder, at sundhedsplejen skal sikre, at relevante oplysninger videregives til dagtilbud (LBK nr. 988 af 27/08/2024, § 3a, stk. 3, nr. 3). Dagtilbuds inddragelse af forældrene i barnets opstart og eventuelle bekymringer og problemforståelse er vigtig i etableringen af et samarbejde både i dagtilbuddet og ved behov for tværfagligt samarbejde om indsatsen til familien.

6. Tre familiers vej til hjælp via familiehuset

I dette kapitel beskrives tre cases, hvor forskellige familiers forløb med at få hjælp og støtte via familiehuset skitseres. Casene kan danne grundlag for fælles drøftelser og refleksion i personalegrupper og andre (tvær)faglige fora, som er koblet til indsatser i familiehuset. Drøftelserne kan handle om, hvordan indsatsen i familiehuset kan tilrettelægges på en måde, der imødekommer målgruppens behov, og hvordan den opnåede viden om familiehuset kan omsættes ind i den lokale praksis.

Efter hver case er der indsat en række konkrete refleksionsspørgsmål, som kan lede drøftelser på vej. Spørgsmålene er ikke udtømmende, så det vil være relevant at fortsætte med egne spørgsmål og overvejelser, i forhold til hvordan en sådan case ville blive modtaget og arbejdet med i egen kommune.

CASE 1

Unge kommende forældre

Thilde på 21 og Jonathan på 20 venter deres første barn. Jonathan arbejder på et slagteri, og Thilde har efter 9. klasse påbegyndt flere uddannelser, som hun er sprunget fra. Senest er hun påbegyndt en uddannelse som maler. De kender ikke andre med små børn og føler sig usikre på, hvordan de skal håndtere den første tid med et spædbarn. De har et spinkelt netværk og sving- ende kontakt til deres forældre.

Thilde er gravid i 17. uge, da parret kommer til det første besøg hos jordemoderen. Her fortæller Thilde, at hun glæder sig meget til det kommende barn. Hun vil gerne være en god mor og ser det som en fordel, at hun er ung og har meget energi til sit barn. Hun er dog lidt bekymret for, hvordan det skal gå med hendes uddannelse, og om hun kan få en læreplads, nu hvor hun er gravid. Jonathan fortæller, at han stadig har lidt svært ved at forholde sig til at skulle være far. Han synes, de er for unge. Men Thilde har overbevist ham om, at de godt kan klare det. Jordemoderen fortæller om kommunens familiehus, hvor hun selv sidder to formiddage fast om ugen. De aftaler, at Thilde og Jonathan kan mødes i familiehuset med en familierapeut et par dage senere.

I Familiehuset møder Thilde op alene, da Jonathan ikke kunne få fri fra arbejde. Under samtalen med familierapeuten fortæller Thilde, at hun og hendes bror under opvæksten boede fire år hos en plejefamilie, fordi deres mor ikke kunne tage sig af dem. Thilde gør sig derfor en del tanker om, at hun selv vil være en stabil mor, og at hendes barn altid skal bo hos hende. Hun fortæller også, at da hun mødte Jonathan, var han meget sammen med nogle venner, som røg hash. Selv om han er holdt op med at ryge nu, er Thilde bekymret for, om han begynder igen. På baggrund af samtalen aftaler Thilde med familierapeuten, at hun skal komme igen sammen med Jonathan nogle dage senere.

Ved næste samtale med familierapeuten fortæller Jonathan, at han først for et par dage siden har fortalt sin mor om barnet, og at moderen blev bekymret for, om han var klar til at være far. Han fortæller også, at nogle af hans venner stadig ryger hash. Familierapeuten fortæller om de muligheder, familiehuset har for at støtte op om familien. Thilde vil gerne deltage i en netværksgruppe for kommende mødre, der selv har været anbragt. Der er også en frivillig fædregruppe, og Jonathan vil overveje, om det er noget for ham.

Da Thilde er gravid i uge 29, kommer hun og Jonathan til 2. jordemoderkonsultation, denne gang i familiehuset. Thilde har været glad for at komme i netværksgruppen, hvor hun har draget fordel af at snakke med andre i samme situation. Jonathan finder det stadig svært at forholde sig til graviditeten. De fortæller, at de har nogle konflikter, bl.a. fordi Jonathan ikke har været meget hjemme den sidste tid. Jordemoderen aftaler med dem, at hun vil få familierapeuten i familiehuset til at ringe til Jonathan for at snakke med ham, om der måske alligevel er nogle af familiehusets tilbud, han kan have lyst til at deltage i, og for at tilbyde ham en screening for perinatal depression. Thilde og Jonathan samtykker til, at jordemoderen kan videregive den viden, hun har fået til konsultationen, så familierapeuten har de bedst mulige forudsætninger for at vejlede. De vil også gerne have, at jordemoderen videregiver information om forløbet til sundhedsplejersken, så de ikke selv skal fortælle det hele forfra.

I dialog med familierapeuten beslutter Jonathan sig for at prøve at møde op til den åbne fædregruppe, og til næste jordemoderbesøg fortæller han, at han fortsat er i gruppen og er begyndt at glæde sig mere til at blive far. Han vil gerne fortsætte i gruppen, når barnet er født. Han er også mere hjemme, de er ved at få indrettet hjemmet og har fået talt om, hvordan de gerne vil være forældre. Thilde har gennem familiehuset fået talt med en uddannelsesvejleder, som har hjulpet hende med at lave aftaler med praktikstedet, så hun kan fastholde sin uddannelse, når hun vender tilbage fra barsel.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

➔ I casen sidder jordemoderen fysisk i familiehuset nogle dage om ugen.

- Hvilke fordele/ulemper kan der være herved?
- Hvordan kan den gode overgang fra jordemoder til yderligere støtte sikres, hvis det ikke er tilfældet?
- Hvordan kan samarbejdet mellem kommune og region tilrettelægges? Hvilke særlige opmærksomheder kan der være?

➔ I casen kan den ene forælder ikke få fri fra arbejde for at deltage.

- Hvordan tilrettelægges familiehusets tilbud, så alle forældre bedst muligt kan deltage?
- Hvilke åbningstider tilgodeser målgruppen?
- Hvori består den "lette adgang" i jeres familiehus?

➔ I dette familiehus drives netværksgruppen og fædregruppen af en frivillig forening. Netop det frivillige aspekt motiverer forældrene til at deltage.

- Hvordan kan frivillige organisationer bidrage til familiehuset?
- Hvordan kan et samarbejde med frivillige organisationer se ud, hvis familiehuset har henholdsvis en samlet fysisk adgang og en organisatorisk adgang?

➔ I casen får den kommende mor hjælp til at fastholde sin uddannelse af en uddannelsesvejleder i familiehuset.

- Hvordan kan dette samarbejde foregå, hvis der ikke fast er tilknyttet en uddannelsesvejleder i familiehuset?
- Hvilke opmærksomheder kan der være i forhold til morens videre uddannelses- eller beskæftigelsesforløb efter?

CASE 2

Forældre i udfordrende skilsmisse

Jasmin på to år går i vuggestue, og pædagogerne har fra start oplevet Jasmin som en pige i trivsel, der gerne søgte kontakt til både børn og voksne.

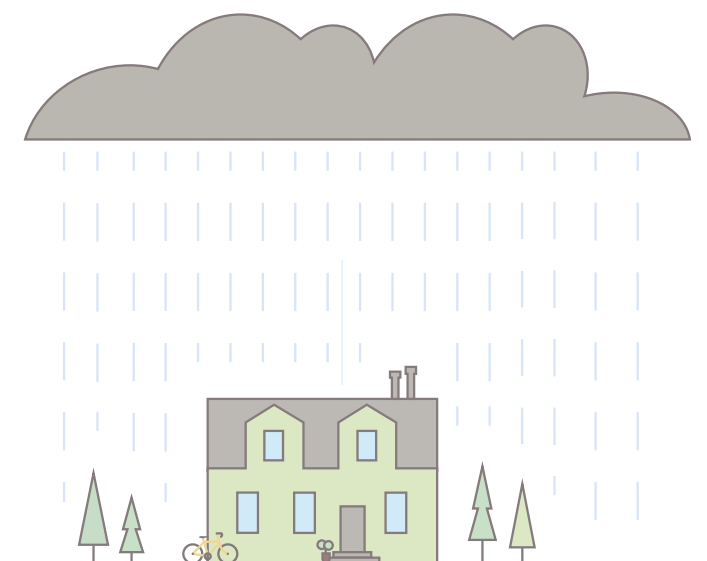
I løbet af de seneste par måneder har pædagogerne set en ændring hos Jasmin. Hun har fået sværere ved at sige farvel om morgenen, søger mere voksenkontakt og kommer oftere i konflikt med andre børn. Pædagogerne har prøvet at snakke med forældrene om deres observationer, men de er vanskelige at få i tale og er ofte fortravlede, når de henter Jasmin.

Lederen af vuggestuen og pædagogen på Jasmins stue har derfor indkaldt Jasmins forældre, Sofie og Adam, til et møde. På mødet vil de dele deres observationer med forældrene og tale om, hvordan de sammen kan hjælpe Jasmin.

På mødet bliver det tydeligt, at forældrene ikke er på talefod. Det kommer frem, at de er midt i en udfordrende skilsmisse, og at de endnu ikke har afklaret, hvordan de skal dele forældremyndigheden og forældreskabet. Sofie ønsker, at Jasmin bor hos hende, hun beskriver Adam som meget kontant i sin forældrestil og mener, at Jasmin har brug for en blødere tilgang. Adam mener, at Sofie overbeskytter Jasmin, som har lige meget brug for begge sine forældre.

Lederen af vuggestuen vurderer, at ændringen i Jasmins trivsel kan hænge sammen med forældrenes aktuelle situation. Hun fortæller dem om familiehuset, hvor de vil kunne få hjælp til at få Jasmin bedst muligt gennem de nye ændringer i familien. Vuggestuen har i forvejen et samarbejde med familiehuset, idet en familierapeut en gang om ugen bruger vuggestuens lokaler sidst på eftermiddagen. De aftaler, at forældrene kommer til en samtale med lederen af vuggestuen og familierapeuten et par dage senere, hvor de kan snakke om, hvordan familiehuset vil kunne hjælpe. Stuepædagogen deltager også i samtalen, så de sammen kan få en forståelse for Jasmins reaktioner og få hjælp til en fælles indsats omkring hende.

Under samtalen med familierapeuten bliver det synligt, at forældrene er meget forskellige i deres tilgange til Jasmin, og at de nogle gange kommer op at skændes foran hende. Familierapeuten vurderer, at Jasmin og forældrene vil kunne profitere af at deltage i familiehusets skilsmissegruppe, hvor de kan møde andre i lignende situationer og modtage vejledning fra den familierapeut, der står for gruppeforløbet. Sofie takker ja til tilbuddet, mens Adam er forbeholden. Han kan ikke se en mening med at tale med andre om deres problemer. For ham er det vigtigste at få afklaret de praktiske ting omkring skilsmisse, bodeling og forældremyndighed.

Sofie begynder i skilsmissegruppen og fortæller lederen af vuggestuen, at hun er glad for at møde andre, der har det som hende, og få konkrete råd til, hvordan hun kan håndtere forskellige situationer.

Ved en efterfølgende planlagt trivselsvurdering vurderer vuggestuepersonalet, at Jasmins trivsel er forbedret, men at der fortsat er forhold, der skal være særligt opmærksomme på. Jasmin har nu lettere ved at indgå i leg med andre børn og opsøger i højere grad børnefællesskabet på en god måde. Jasmin er dog fortsat meget søgende i kontakten til de voksne og kan have svært ved skift i løbet af dagen.

På baggrund af trivselsvurderingen inviterer lederen af vuggestuen og Jasmins stuepædagog forældrene til et opfølgende møde. Her fortæller Sofie, at hun fortsat går i skilsmissegruppen, og at det har givet hende en bedre forståelse for, at skilsmissen også er vanskelig for Adam. På familieterapeutens opfordring har hun inviteret Adam til at deltage i en anden skilsmissegruppe

i familiehuset, hvilket han har indvilliget i, da han også ønsker, at situationen skal blive bedre. Efter at have deltaget et par gange er han positivt overrasket og vil gerne fortsætte.

Selv om vuggestuen ser fremskridt i Jasmins trivsel, vurderer de, at hun fortsat har behov for ekstra opmærksomhed. Lederen foreslår, at de sammen taler med den familieterapeut, der kommer i vuggestuen om, hvordan forældrene bedst kan understøtte Jasmins trivsel i hverdagen. Begge forældre takker ja til at mødes til tre samtaler med familieterapeuten, som tidligere har hjulpet dem.

De aftaler også at følge op på Jasmins trivsel på et senere møde, hvor familieterapeuten også kan deltage. Begge forældre giver udtryk for, at de nu er enige om, at de er nødt til at samarbejde for at støtte Jasmin bedst muligt i den nye hverdag, hun har fået efter skilsmissen.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

➔ I casen har vuggestuen et samarbejde med familiehuset, hvor en familieterapeut en gang om ugen benytter vuggestuens samtalerum.

- Hvilken betydning kan det have for samarbejdet med forældrene, hvor og hvordan første kontakt med familiehuset bliver etableret?
- Hvilke opmærksomheder er der i forhold til forældrenes første møde med familiehuset i henholdsvis et fysisk familiehus eller en organisering?
- Hvilken rolle spiller de genkendelige og trygge fysiske rammer for familien? Og hvordan kan henholdsvis et fysisk familiehus og en samlet organisering understøtte genkendelighed for forældrene?

➔ I casen modtager familien hjælp i et samarbejde mellem vuggestue og familiehus, og Jasmin kommer i bedre trivsel.

- Hvilke opmærksomheder kan der være for det tværfaglige samarbejde, hvis vuggestuen og familiehuset havde et mindre tæt samarbejde?
- Hvilken betydning ville det have for den helhedsorienterede indsats omkring Jasmin, hvis personale fra vuggestuen ikke deltog i nogle af samtalerne med familieterapeuten og forældrene? Hvilken betydning vil det have for familien?
- Hvordan kunne samarbejdet se ud, hvis bekymringen for Jasmin eskalerede?
- Hvilke øvrige fagprofessionelle eller sektorer kunne være relevante at inddrage, hvis bekymringen eskalerede?

CASE 3

Enlig mor uden netværk

Michelle på 36 år har ved hjælp fra donor fået en søn, der nu er ni måneder. Michelle er umiddelbart inden graviditeten flyttet til en ny landsdel for at være tættere på sin mor, som vil hjælpe Michelle og hendes søn i hverdagen. Michelle kender endnu ikke så mange andre i området.

Da Michelles søn, Noah, er seks måneder gammel, bliver Michelles mor syg og har ikke længere mulighed for at være en stor del af familiens hverdag. Michelle begynder at føle sig alene og til tider ensom, da hun ikke rigtigt har andet netværk, hvor hun bor. Hun har været i en forældregruppe, som sundhedsplejen startede op, men den er ikke rigtigt noget for hende, da hun føler sig meget anderledes end de andre i gruppen. Hun er tiltagende bekymret for, hvordan hun skal få hverdagen til at hænge sammen, når hun igen skal begynde på arbejde.

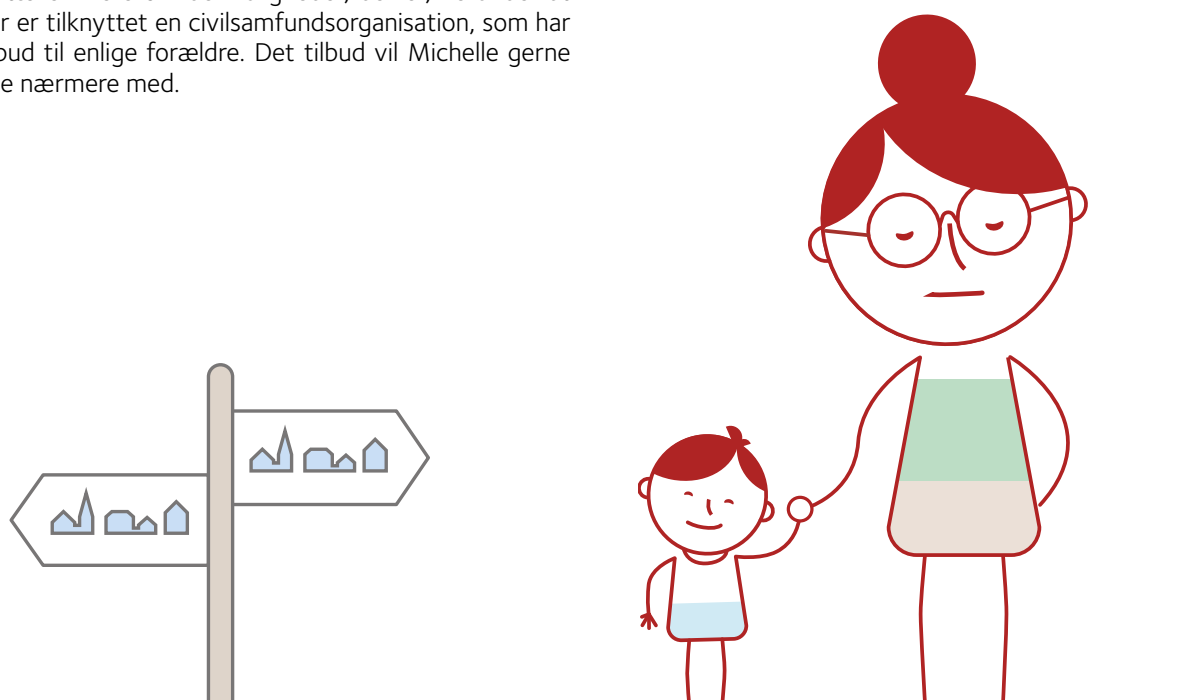
Hos egen læge ser Michelle en pjece fra familiehuset, hvori der står eksempler på, hvilken type hjælp forældre kan modtage. Efter lidt overvejelse tager Michelle kontakt til familiehuset, hvor hun taler med en koordinator, som vejleder om familiehusets tilbud og inviterer Michelle og Noah på besøg.

Under besøget et par dage senere får Michelle og Noah en rundvisning i familiehuset, og koordinatoren fortæller mere om de muligheder, der er, herunder at der er tilknyttet en civilsamfundsorganisation, som har tilbud til enlige forældre. Det tilbud vil Michelle gerne tale nærmere med.

I løbet af de kommende måneder deltager Michelle og Noah i en netværksskabende gruppe og får opbygget kontakt til nogle af de øvrige deltagere. Efter nogen tid begynder Michelle og Noah også at se nogle af de andre uden for familiehusets rammer, og Michelle oplever sig mindre alene i forældreskabet og hverdagen. Michelle og Noah deltager også i workshops – afholdt af civilsamfundsorganisationen – hvor hun får redskaber til, hvordan hun kan strukturere en hverdag for sig selv og Noah. I forlængelse af en workshop får Michelle kontakt til en frivillig familieven, som begynder at komme hos dem en gang om ugen. Familievennen hjælper Michelle med praktiske opgaver og tager hende og Noah med på ture.

Michelle taler med familievennen om, at hun synes, at det er svært at få Noah til at spise, og at hun ikke synes, at han tager nok på i vægt. Sammen med familievennen beslutter Michelle at deltage i den babycafé, der hver anden uge holdes i familiehuset. Til babycaféen vejleder en sundhedsplejerske Michelle om, hvordan hun kan understøtte, at Noah får den rette ernæring, og hvordan hun kan håndtere, når han afviser maden.

Michelle oplever gradvist, at hun føler sig mere kompetent, mindre alene og mere håbefuldt i forhold til fremtiden for hende og Noah.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL:

➔ I casen får moren kontakt med familiehuset via egen læge.

- Hvor og hvordan kan rekruttering af familier til familiehuset med fordel ske?
- Har det betydning, hvor familierne får oplysningerne om familiehuset fra? Hvilke fordele og ulemper kan der være i de forskellige informationskanaler?
- Hvordan skaber I bedst kontakt til målgruppen i jeres område?

➔ I casen får familien hjælp fra en civilsamfundsorganisation.

- Hvordan kan samarbejdet med civilsamfundsorganisationer organiseres i henholdsvis et fysisk familiehus og ved en samlet organisation?
- Hvilke særlige opmærksomheder er der ved at inddrage civilsamfundet i familiehuset?
- Hvordan kan man løbende evaluere resultaterne af det tværfaglige samarbejde mellem sektorer omkring familierne? Hvordan kan den indsamlede viden anvendes?

➔ I casen deltager Michelle og Noah i workshops og babycafé i familiehuset.

- Hvilken betydning har det for familierne, at der indgår åbne arrangementer og vejledning i familiehuset?
- Hvilke åbne arrangementer kan indtænkes i et familiehus?

7. Referenceliste

- Hornstrup, C. & Storch, J. (2021): *Sammenhængende ledelse, indsatser og løsninger*. Dafolo.
- Juhl, M., Friis, S., Lind, M. S., de Lichtenberg, V. & Rod, M. H. (2018): *Bedre sundhedspleje til udsatte familier i barnets første 1.000 dage – hvordan kan arbejdet styrkes?* Nationalt Videnscenter om Udsatte Børn og Unge.
- Maple (2019): *Familier i sårbare situationer*. Egmont Fonden.
- Mehlbye, J. (2013): *Opkvalificering af den tidlige indsats: Ved tidlig opsporing af børn i en social udsat position*. Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.
- PwC (2022): *Praksisafdækningen af familiehuse og lignende organiseringer*. Socialstyrelsen.
- Rambøll Management Consulting (2020): *Håndbog i lovende praksis. Hæfte 2: Organisering og ledelse*. Socialstyrelsen.
- Signs of Safety (u.å.): <https://www.social.dk/tvaergaende/sociale-indsatser/signs-of-safety>.
- Social- og Boligstyrelsen (2023): *Håndbog om barnets lov. 1. udgave*.
- Socialstyrelsen (2016): *Implementeringsguide: Erfaringer med at implementere Familiens Hus i Esbjerg og Høje-Taastrup*.
- Socialstyrelsen (2019): *Tidlig opsporing og reaktion på mistriksel hos små børn – seks faglige kernekomponenter*.
- Socialstyrelsen (2022): *Tidlig opsporing og reaktion på mistriksel hos små børn – Inspiration fra den kommunale praksis*.
- Sundhedsstyrelsen (2018): *Projekter for sårbare gravide udviklet for SPU-midler i 2014-2017 – Tværgående evaluering*.
- Sundhedsstyrelsen (2024): *Vold i nære relationer hos gravide, kommende og nye forældre. Faglige grundlag for opsporing og indsatser*. Sundhedsstyrelsen.
- Villumsen, A. M. A. (2018): *Helhedsorienteret socialt arbejde med udsatte familier*. Akademisk Forlag.

Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.sbst.dk

November 2024